

Laura Poikonen & Rita Raatikainen

LIIKUNTA AVUKSI ÄIDINKIELEN OPETUKSEEN?

– luokanopettajien mielipiteitä ja kokemuksia

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma
Syksy 2013

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma
Tekijä(t) Laura Poikonen & Rita Raatikainen	
Työn nimi Liikunta avuksi äidinkielen opetukseen? – luokanopettajien mielipiteitä ja kokemuksia	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Lasten ja nuorten liikunta	Ohjaaja(t) Aleksi Nyström
	Toimeksiantaja Pietari Brahen peruskoulu Lehtikankaan yksikkö
Aika Syksy 2013	Sivumäärä ja liitteet 52 + 5
<p>Opinnäytetyön aiheena oli äidinkielen liikunnallistaminen eli liikunnan käyttäminen apuna äidinkielen opetuksessa. Toimeksiantajanamme toimi Kajaanin Pietari Brahen peruskoulun Lehtikankaan yksikkö. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa 1 - 2 luokkien luokanopettajien asenteita, kokemuksia ja mielipiteitä äidinkielen liikunnallistamisesta. Opinnäytetyön tekijöinä tavoitteenamme oli kartoittaa äidinkielen liikunnallistamisen tulevaisuuden näkymiä ja nähdä, kannattaisiko tulevien liikunnanohjaajien perehtyä paremmin oppiaineiden liikunnallistamiseen. Toimeksiantajan tavoitteena oli saada tietoa, miten koulussa tehty työ äidinkielen liikunnallistamisesta näkyy luokanopettajien asenteissa.</p> <p>Opinnäytetyön toteutus ja saadut tulokset perustuivat tutkimustehtäviin: kuinka luokanopettajat kokevat liikunnan käyttämisen apuna äidinkielen opetuksessa, ja onko havaittavissa merkittäviä asenne- ja mielipide-eroja opettajien välillä, joilla on ollut kokemusta äidinkielen liikunnallistamisesta verrattuna niihin, joilla ei ole ollut? Työ oli laadullinen tutkimus, joka toteutettiin haastattelemalla luokanopettajia. Tutkimusmenetelmän käytettiin puoli-strukturoitua haastattelua. Haastatteluihin osallistui yhdeksän 1 - 2 luokan luokanopettajaa, joista viisi kuului kohderyhmään ja neljä verrokkiryhmään. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Aineisto käsiteltiin sisällön analyysi -menetelmällä ja sitä analysoitiin teemoittelun avulla.</p> <p>Tulosten mukaan luokanopettajilla on tietoa ja kokemusta liikunnan käyttämisestä apuna äidinkielen opetuksessa. Liikunta soveltuu parhaiten äidinkielen kertaamiseen, jolloin se tukee ja vahvistaa aiemmin opittuja asioita. Luokanopettajat ovat myönteisiä liikunnallistamista kohtaan. Liikunnan käyttäminen opetuksessa herättää myös kriittisiä näkemyksiä muun muassa oppiainekohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Luokanopettajat ovat kiinnostuneita myös valmiista materiaaleista, joita pystyy soveltamaan liikuntasaliin ja luokkaan. Tärkeänä tekijänä nähdään opettajien oma innostuneisuus aihetta kohtaan. Johtopäätöksenä voidaan päätellä, että kokemukset liikunnan käyttämisestä äidinkielen opetuksessa eivät vaikuta negatiivisesti luokanopettajien asenteisiin ja mielipiteisiin.</p> <p>Tämä opinnäytetyö voisi toimia tukena liikunnallistamista edistävässä työssä. Työ antaa tietoa luokanopettajien mielipiteistä äidinkielen liikunnallistamista kohtaan. Luokanopettajien myönteisyys aihetta kohtaan tukee ajatusta materiaalien tarpeellisuudesta. Jatkotutkimusmahdollisuutena voisi olla materiaalit, jotka sisältäisivät äidinkielen opetukseen soveltuvia liikunnallisia harjoituksia luokkatiloihin ja liikuntasaliin. Tässä opinnäytetyössä nousee esille asioita, jotka olisi hyvä ottaa huomioon materiaalien suunnittelussa.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Äidinkieli, liikunta, oppiminen, opetus, luokanopettajat, kokemukset, mielipiteet
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☐ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School School of Health and Sports	Degree Programme Sports and Leisure Management
Author(s) Poikonen Laura & Raatikainen Rita	
Title Teaching Finnish by Using Physical Exercise as a Tool? – Elementary School Teachers' Opinions and Experiences	
Optional Professional Studies Physical Exercise for Children and Young	Instructor(s) Nyström Aleksi
	Commissioned by Pietari Brahe's Lehtikangas Elementary School
Date Autumn 2013	Total Number of Pages and Appendices 52 + 5
<p>The subject of the thesis was physical exercise (PE) integrated with teaching Finnish (i.e. mother tongue). The commissioner was Pietari Brahe's Lehtikangas Elementary School in the city of Kajaani. The purpose of the thesis was to study what attitudes, opinions and experiences teachers of the 1st and 2nd grades had of integrating PE with teaching Finnish. The authors' objective was to study future views on integrating PE and Finnish, and see if sports instructors should study more closely integration of PE with teaching other school subjects. The objective of the commissioner was to get information on how the integration of PE with other subjects which has implemented in the school was reflected in teachers' attitudes.</p> <p>The implementation and collected results of the thesis were based on the research tasks: How did teachers experience teaching Finnish by using PE as a tool, and were any significant differences observed in the attitudes and opinions of teachers who had integrated PE with Finnish when compared to those who had not? This thesis was a qualitative research which was implemented by interviewing elementary school teachers. Semi-structured interviews were used as the method for data collection. There were nine teachers who participated in the interview. Five of them belonged to the target group and four to the control group. The interviews were recorded and transcribed, and the data was processed using content analysis and thematising.</p> <p>According to the results, teachers have knowledge and experiences of integrating PE with Finnish. PE is best adaptable for revising Finnish, as it supports and reinforces earlier learning. Teachers feel positive about integrating PE with teaching other subjects. However, they have also a critical point of view on, for example, achievement of the learning objectives. Teachers are also interested in materials. It is important that teachers are enthusiastic about integrating PE with Finnish. In conclusion it can be said that the experiences of teaching Finnish by using PE as a tool do not seem to affect teachers' opinions negatively. This thesis can be used in future research that focuses on planning and producing PE materials for teaching Finnish.</p>	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	Finnish, physical exercise, learning, teaching, elementary school teachers, experiences, opinions
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☐ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

"Tell me, and I will forget. Show me, and I may remember. Involve me, and I will understand."

Chinese Proverbs – Kiinalainen sananlasku

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 ÄIDINKIELI ALKUOPETUKSESSA	4
2.1 Äidinkieli perusopetuksen opetussuunnitelmassa	4
2.2 Lukeminen ja lukemaan opettaminen	7
2.3 Kirjoittaminen ja kirjoittamisen opettaminen	8
3 ALKUOPETUSIKÄISTEN LIIKUNTA	10
3.1 Kouluikäisten liikuntasuositukset	10
3.2 Liikunta perusopetuksen opetussuunnitelmassa	11
3.3 Motoriset perustaidot	11
4 TOIMINNALLINEN OPETTAMINEN	13
5 LIIKUNNAN JA OPPIMISEN YHTEYS	15
5.1 Liikunnan vaikutukset oppimiseen	15
5.2 Liikunnan vaikutukset äidinkielen oppimiseen	17
6 ÄIDINKIELTÄ LIIKKUEN JA LEIKKIEN	19
7 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	20
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
8.1 Tutkimusmenetelmä	24
8.2 Aineiston käsittely	26
9 TULOKSET	28
10 POHDINTA	37
10.1 Johtopäätökset	37
10.2 Tavoitteiden saavuttaminen	40
10.3 Opinnäytetyöprosessin arviointi	41
10.4 Luotettavuus ja eettisyys	43
10.5 Ammatillinen kehittyminen	45

LÄHTEET

48

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tutkimusten mukaan liikunta vaikuttaa oppimiseen. Liikunta ja oppiminen -tilannekatsaus 2012 tutkijoiden mukaan oppitunteihin sisällytetty liikunta näyttäisi vaikuttavan positiivisesti tiettyihin oppiainekohtaisiin oppimistuloksiin. Oppiainekohtaisia testituloksia on tehty muun muassa lukemisessa ja oikeinkirjoituksessa. Kyseisen tutkimuksen mukaan oppituntien aikainen liikunta ei ainakaan heikennä oppimistuloksia. Liikunnan ja oppimistulosten yhteyttä saattavat selittää liikunnan myönteinen vaikutus muistiin, keskittymiseen ja luokkahuonekäyt-
töön. Nämä tekijät edistävät itse oppimista. (Syväoja, Kantomaa, Laine, Jaakkola, Pyhäntö & Tammelin 2012.)

Tarinan kertojat -projektissa liikuntaa integroitiin leikin kautta kielen oppimiseen. Opettajat olivat mielisyyden projektin tuomaa toimintaa kohtaan. Lasten innostus ja oppiminen antoivat heille varmuutta toiminnan sopivuudesta. Opettajat saivat hyviä kokemuksia, ja jatkuva kou-
lutus ja oman toiminnan rikastuttaminen oli hyvin antoisaa. Opettajat kokivat oppineensa itsekkin uutta, mikä lisäsi heidän ammatti-identiteettinsä kasvua. Projektin oli opettajien mielestä lasten arkeen sopiva kokonaisuus. (Karvonen 2009, 27 - 29.)

Liikunnan lisääminen lasten koulupäiviin on hyvin ajankohtainen aihe, koska nykypäivänä lapset istuvat suuren osan päivästänsä. Tämä luo tarpeen liikunnan lisäämiselle lasten arkeen, jossa myös opettajilla on suuri rooli. Ajatus liikunnan käyttämisestä apuvälineenä muiden oppiaineiden opetuksessa on vielä suhteellisen uusi ja vähän hyödynnetty. Uskoisimme opettajien omista kokemuksista ja asenteista olevan kiinni, hyödyntävätkö he liikuntaa opetuksessa vai eivät. Tätä ajatusta pohitessamme löysimme idean opinnäytetyöllemme.

Opinnäytetyömme aiheena on äidinkielen liikunnallistaminen eli liikunnan käyttäminen apuna äidinkielen opetuksessa. Rajasimme oppiaineiden liikunnallistamisen mielivaltaisesti äidinkieleen, koska kaikkien oppiaineiden käsitteleminen tuntui liian laajalta. Aiheen valintaan vaikutti mielenkiintomme lasten ja nuorten sekä koulumaailman liikuntaa kohtaan. Näemme aiheen tukevan erikoistumistamme lasten ja nuorten liikuntaan, tarjoten meille uusia näkökulmia koululiikuntaan. Aihe antaa myös tietoa, mitä mieltä luokanopettajat ovat liikunnan yhdistämisestä äidinkielen opetukseen. Tämän opinnäytetyön tekeminen tarjoaa mahdollisuuden syventää ymmärrystämme liikunnan käyttämisestä äidinkielen opetusvälineenä sekä kehittää ammatillista tietoaamme ja taitoaamme soveltaa lasten liikuntaa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa 1 - 2 luokkien luokanopettajien asenteita, kokemuksia ja mielipiteitä liikunnan käyttämisestä apuna äidinkielen opetuksessa. Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimii Kajaanin Pietari Brahen peruskoulun Lehtikankaan yksikkö. Kyseessä on laadullinen tutkimus, joka toteutetaan haastatteleamalla kohderyhmänä, toimeksiantajakoulumme, 1 - 2 luokkien luokanopettajia. Kohderyhmän lisäksi haastatteluihin osallistuu verrokkiryhmänä kahden muun kajaanilaisen peruskoulun 1 - 2 luokkien luokanopettajia.

Omana tavoitteenamme on kartoittaa äidinkielen liikunnallistamisen tulevaisuuden näkymiä ja nähdä, kannattaisiko myös tulevien liikunnanohjaajien varautua ja perehtyä paremmin oppiaineiden liikunnallistamiseen työelämää varten. Toimeksiantaja-organisaation asettamana tavoitteena opinnäytetyölle on saada tietoa, miten koulussa tehty työ ja toiminta äidinkielen liikunnallistamisen saralta näkyvät luokanopettajien mielipiteissä ja asenteissa, sekä mitkä ovat oppiaineiden liikunnallistamisen mahdollisuudet tulevaisuudessa. Kajaanin ammattikorkeakoulun tavoitteena on saada lisätietoa aiheestamme, pitää yllä yhteistyösuhteita Pietari Brahen peruskoulun kanssa ja luoda mahdollisia uusia suhteita verrokkikouluihin.

Opinnäytetyömme tutkimustehtävät ovat seuraavanlaiset; kuinka luokanopettajat kokevat liikunnan käyttämisen apuna äidinkielen opetuksessa, sekä onko havaittavissa merkittäviä asenne- ja mielipide-eroja opettajien välillä, joilla on ollut kokemusta äidinkielen liikunnallistamisesta verrattuna niihin, joilla ei ole ollut. Näimme aiheelliseksi selvittää, nähdäänkö liikunta äidinkielen opetuksessa positiivisena tai merkityksellisenä asiana, vaikka kokemuksia ei olisi.

Seuraavaksi käsittelemme opinnäytetyöllemme merkityksellistä teoriataustaa. Pääkäsitteinä ovat äidinkieli, liikunta sekä liikunnan ja oppimisen yhteys. Käsittelemme äidinkielen sisältöalueita, joista keskitymme käsittelemään tarkemmin lukemista ja kirjoittamista. Liikunnan osalta käsittelemme kouluikäisten liikuntaa ja motorisia perustaitoja. Puhuessamme oppilaista tai alkuopetuksesta tarkoitamme tällä 1 - 2 luokkalaisia oppilaita. Tarkoituksenamme on keskittyä teoreettiseen tietoon liikunnan ja oppimisen välisistä yhteyksistä ja tarkastella asioita äidinkielen näkökulmasta.

2 ÄIDINKIELI ALKUOPETUKSESSA

Äidinkieli on tieto-, taito- ja taideaine, joka sisältää kieltä, kirjallisuutta ja viestintää. Äidinkielioppiaineen pohjalta löytyy laaja tekstikäsitelmä. Tekstit voivat olla puhuttuja, kirjoitettuja, kuvitteellisia ja asiatekstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden yhdistelmiä. (Opetushallitus 2004, 46.) Sarmavuoren (2003, 5 - 6) mukaan äidinkieli on oppiaine, jota opiskellaan koulussa eniten alkuopetuksessa. Alkuopetuksen sisältöalueeksi Sarmavuori määrittelee kielen oppimisen, lukemisen, kirjoittamisen, puhumisen, kirjallisuuden, kuuntelemisen, median sekä draaman.

2.1 Äidinkieli perusopetuksen opetussuunnitelmassa

Äidinkielen opetuksen perustehtävänä on saada oppilas kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee perustua oppilaiden kielellisiin taitoihin ja kokemuksiin sekä tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen. Perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteen mukaan oppilaasta pitäisi tulla sekä aktiivinen että vastuullinen viestijä ja lukija, jotta osallistuminen yhteiskuntaan mahdollistuisi parhaiten. Opetuksessa tulee huomioida, että oppilaan äidinkieli on oppimisen perusta. Kieli on siis oppimisen kohde ja väline. Äidinkielen opetuksen tehtävänä on suunnitelmallisesti kehittää kielellisiä opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja. (Opetushallitus 2004, 46.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2004, 46 - 48) mukaan 1 - 2 vuosiluokkien äidinkielen opetuksen keskeinen tehtävä on jatkaa jo aiemmin alkanutta kielen oppimista. Opetuksen tulee olla kokonaisvaltaista suullista ja kirjallista kommunikaatiota, joka liittyy arkeen ja tukee näin yksilöllistä kielenoppimista. 1 ja 2 vuositasen oppilaiden oppimistahti on vielä tässä vaiheessa eriaikaista, mikä tulee ottaa huomioon opetuksessa. Opetussuunnitelmassa äidinkielen keskeisenä sisältönä ja 1 - 2 luokkien tavoitteena ovat oppilaan vuorovaikutustaitojen kartuttaminen, luku- ja kirjoitustaitojen kehittyminen sekä oppilaan suhteen rakentuminen kirjallisuuteen ja kieleen. (Opetushallitus 2004, 46 - 48.) Kajaanin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2011, 76 - 78) kyseiset sisällöt on esitetty luokkakohdainten sisältöjen muodossa (TAULUKKO 1).

TAULUKKO 1. Äidinkielen keskeiset sisällöt esiopetuksessa ja 1 - 2 vuosiluokilla

	Esiopetus	1. luokka	2. luokka
Puhuminen ja kuunteleminen	<p>Annettujen ohjeiden kuunteleminen ja niiden mukaan toimiminen</p> <p>Satujen ja tarinoiden kuunteleminen</p> <p>Muistin harjoittaminen</p> <p>Omien ajatusten ja mielipiteiden ilmaiseminen ja toisten kuunteleminen</p> <p>Omakohtaisista kokemuksista kertominen</p> <p>Lapsen omien satujen ja tarinoiden tuottaminen ja tallettaminen (aikuisen tukemana)</p> <p>Kuuluva äänenkäyttö ja selkeä artikulointi</p> <p>Tutustuminen erilaisiin viestintätapoihin</p> <p>Rohkaistuminen luontevaan, ilmeikkääseen ja eloisaan kokonaisilmaisuuun</p>	<p>Suullista ilmaisua erilaisissa viestintätilanteissa</p> <p>Kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstämistä leikin ja draaman avulla</p> <p>Keskittyvän, tarkan kuuntelemisen harjoittelua</p> <p>Kirjoitettuun kieleen ja yleispuhekieleen tutustumista opettajan luen- nan ja kerronnan avulla kielellisen ja fyysisen kokonaisilmaisun vahvistamista, mielikuvi- tuksen käyttöä</p>	<p>Osallistumista pari- ja pienryhmä- ja luokkakeskusteluun</p> <p>Kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstämistä improvisoinnin, kerronnan avulla</p> <p>Kuuntelemisen harjoittelua</p> <p>Havaintojen ja tapahtumien selostamista ja tarinoiden kertomista koko luokalle</p> <p>Esiintymistottumusten kartuttamista</p>
	Esiopetus	1. luokka	2. luokka
Lukeminen ja kirjoittaminen	<p>Kielellisen tietoisuuden kehittyminen</p> <p>Oivallus lukutaidosta ja merkityksestä</p> <p>Motoristen taitojen kehittyminen</p> <p>Oikean kynäotteen omaksuminen</p> <p>Kokeileva kirjoittaminen Tekstin sisällön ilmaise- minen</p>	<p>Äänne-kirjain vastavuuden harjoittelua</p> <p>Tavutetun tekstin lukeminen</p> <p>Painettujen ja sähköisten tekstien avaamista yhdessä keskustellen niin, että oppilaan tekstin ymmärtäminen syvenee</p> <p>Isot ja pienet aakkoset</p> <p>Visuaalisesti lyhyiden tututtujen sanojen tunnistamista</p>	<p>Lukemisen ja kirjoittamisen harjoittelua</p> <p>Painettujen ja sähköisten tekstien avaamista yhdessä keskustellen niin, että oppilaan tekstin ymmärtämien syvenee</p> <p>Sujuva lukutaito</p> <p>Päätelmien tekeminen kuvista ja teksteistä</p> <p>Vähitellen siirtyminen ääneen lukemisesta äänettömään lukemiseen</p>

		Puheen purkamista sanoiksi, tavuiksi ja äänneiksi Sanojen kirjoittamista Oikeinkirjoitus; sananvälit, sanan jakaminen riveille Totuttautumista isojen alkukirjainten käyttämiseen Lauseiden päättömerkien käytön alustavaa harjoittelua Omien tekstien tuottamista Tutustutaan tietokoneeseen ja sillä piirtämiseen Yhdyssanat Sanasanelu Toistokirjoitus Kuvakirjoitus	Kirjoituskirjaimet Lausetajun kehittäminen Ison alkukirjaimen käyttäminen Omien tekstien tuottamista Lauseiden lopetusmerkien käyttö Tutustutaan tietokoneella piirtämiseen ja kirjoittamiseen Yhdyssanat Sanelukirjoitus Toistokirjoitus Kuvakirjoitus
	Esiopetus	1. luokka	2. luokka
Kirjallisuus	Satuklassikoihin tutustuminen Ikätasoiseen lastenkirjallisuuteen tutustuminen sekä kuunnellen että itse lukien ja sitä arvioiden Lastenrunous Kirjastoon tutustuminen ja lainaajana toimiminen Tutustuminen kirjallisuuteen myös videoina, elokuvana, kuunnelmina, teatterina sekä digitaalisessa muodossa		

Taulukosta löytyvät äidinkielen alkuopetuksen oppisisällöt. Liikunnallistamisessa tarkoitus on opettaa äidinkielen oppisisältöjä käyttämällä liikuntaa opetuksen apuna. Opetuksen tavoitteet määräytyvät äidinkielen sisältöjen mukaan.

2.2 Lukeminen ja lukemaan opettaminen

Lukeminen on kognitiivinen eli tietoinen selkeys lukemistoiminnan ja tekstin tarkoituksesta. Se on tiedonhankintaprosessi, jossa lapsi poimii asioita tekstistä ja ymmärtää näin lukemaansa. Lukemisen on määritelty olevan myös havaitsemista, sanojen tunnistamista, tulkintaa, arvioimista ja soveltamista sekä kirjoitetun kielen ymmärtämistä ja reagoimista siihen. Lukemaan oppiminen edellyttää monia taitoja, sillä se on sidoksissa kielelliseen kehitykseen. Piaget'n teoreettisen ajattelun pohjalta lukemaan oppiminen sisältää kolme tasoa. Nollataso alkaa syntymästä ja päättyy varsinaiseen lukemaan opettamisen aloittamiseen. Ensimmäisellä tasolla opitaan saamaan kirjoitetusta tekstistä selvää, toisella tasolla opitaan sujuvaa lukemista ja kolmannella tasolla lukemisesta muodostuu uuden oppimisen väline. (Kyrönen 1999, 187 - 189.) Sarmavuori (2003, 23 - 25) mainitsee vielä neljännen tason, jossa luetun ymmärtämiseen otetaan mukaan useita näkökulmia sekä viidennen tason, jossa kyetään luovaan lukemiseen, kokonaisuuksien hahmottamiseen ja tietojen soveltamiseen.

Peruskoulun 1 - 2 luokkien aikana tavoitteena on saada oppilaalle riittävä lukutaito. Hyvään lukutaitoon kuuluvat luetun ymmärtäminen, lukunopeus sekä fonologisen ja ortografisen lukemisen yhdistäminen. Fonologinen lukeminen tarkoittaa, että lapsi opettelee lukemaan harjoittelemalla äänneiden ja tavujen yhdistämistä. Ortografinen lukeminen sisältää kirjainten ja sanojen nopeaa tunnistamista ja muistamista. (Herajärvi 2002, 21 - 22.) Sarmavuoren (2003, 23) mukaan ortografisessa lukemisessa lapsi tunnistaa sanan automaattisesti, ilman tarvetta miettiä, mikä se on.

Karvosen & Rikkosen (2006, 12 - 21) ja Kyröläisen (1999, 192 - 204) mukaan lukemaan opettaminen jaetaan teoreettisesti kahteen pääryhmään, analyyttisiin ja systemaattisiin menetelmiin. Heidän mukaansa analyyttisiä opetusmenetelmiä ovat sana-, lause- ja kertomusmenetelmät, kun taas systemaattisia ovat kirjain-, äänne- ja tavumenetelmät. Sarmavuori (2003, 25) määrittelee Suomen kielen synteettiseksi kieleksi, jossa edetään pienistä osista kohti suurempia yksiköitä. Muita lukemaan opettamismenetelmiä ovat kirjainten nimillä tavaaminen, äänne-mukainen tavaaminen, tavuittain liukuminen ja KÄTS-lukemismenetelmä (kirjain-äänne-tavu-sana), joka tarkoittaa kirjaimen muuntamista äänneeksi, äänneiden yhdistämistä ja tavun sekä sanan hahmottamista. Lisäksi on olemassa oivallukseen tähtäävä menetelmä, sanamenetelmä, Domanin menetelmä (leikin avulla), lausemenetelmä, Downingin menetelmä (koke-

musten kautta), kertomusmenetelmä sekä LPP-menetelmä (lukemaan puheen perusteella). (Karvonen & Rikkola 2006, 12 - 21; Kyröläinen 1999, 192 - 204.)

Edellä mainituista äidinkielen opetusmenetelmistä lukuleikkimenetelmässä on viittauksia äidinkielen liikunnallistamiseen sen leikinomaisuuden takia. Siksi tarkastelemme sitä hieman tarkemmin luokanopettajien mielipiteiden ja kokemusten kautta. Sarmavuoren (2003, 36, 40) mukaan leikki innoittaa lukemaan oppimista. Hänen mukaansa lukuleikkimenetelmä perustuu kokosanamenetelmään, jossa ensiksi hahmotetaan kokonainen sana, josta edetään lyhyisiin lauseisiin, minkä jälkeen opetellaan kirjaimia ja äänteitä. Lukuleikeissä Sarmavuori korostaa lapsen omaa aktiivisuutta ja oivaltamiskykyä sekä niissä painottuvaa leikin kokonaisvaltaisuutta, sanojen merkitysten ymmärtämistä sekä leikinomaisuutta. (Ks. Karvonen 2005.)

Vuonna 1993 - 1994 tehtiin päiväkotilasten lukuleikkikokeilu Koillis-Helsingin, Jyväskylän, Turun ja Rovaniemen päiväkodeissa, joissa myös luokanopettajat pääsivät seuraamaan kokeilua. Sarmavuori mainitsee lukuleikkien sopivan parhaiten päiväkoteihin 3 - 6 -vuotiaille. Hänen mukaansa ensimmäisen luokan luokanopettajat olivat tyytyväisiä lukuleikkeihin ja niiden soveltamiseen alkuopetuksessa. Luokanopettajat kokivat lukuleikit myös omaa työtään edistävänä. (Sarmavuori 2003, 36, 40.) Nurmilaakso (2006, 63) mainitsee samaisesta lukuleikkikokeilusta, että lukuleikit olivat osana päiväkodin muussa toiminnassa. Hän myös mainitsee opettajien myönteisyyden siihen, että lukuleikit olivat ajattelua vaativaa tekemistä, ja ne olivat systemaattisia toteuttamia. Nurmilaakso nostaa esille lukuleikkien haasteena ajanpuutteen ja henkilökunnan vähyyden. Hän mainitsee materiaalien valmistamisen ja tehtävien toteuttamisen vievän paljon aikaa. (Ks. Karvonen 2005.)

2.3 Kirjoittaminen ja kirjoittamisen opettaminen

Lukeminen ja kirjoittaminen ovat yhteydessä toisiinsa, sillä ne molemmat nähdään kielen ja kirjoitetun kielen oppimisprosesseina. Kirjoittamisen tavoitteena on saavuttaa kirjoitustaito. Kirjoittaminen on motorinen tapahtuma, jossa äänteet muunnetaan kirjaimiksi. (Karvonen ym. 2006, 11 - 12; Kyrönen 1999, 190 - 191.) Pidemmälle vietyinä kirjoittaminen on lauseiden laajentamista virkkeiksi ja kappaleiksi ja lopulta kokonaisiksi teksteiksi. Eri näkökulmien perusteella kirjoittaminen voi olla kielen hallintaa, itseilmaisua, kognitiivinen eli tiedollinen prosessi ja yhteisöllisten puhetapojen hallintaa. (Luukka 2004, 10 - 15.)

Kirjoittamisen opettaminen jaetaan lukemisen opettamisen tavoin analyyttiseen ja systemaattiseen opetusmenetelmään. Koska lukeminen tukee kirjoittamista, monet lukemaan opettamisen menetelmät toimivat myös kirjoituksen opetusmenetelminä. Jäljentämismenetelmää käytetään kirjoittamisen opettamisen alkuvaiheessa, jonka jälkeen voidaan siirtyä oivallus-, sanelukirjoitus- ja luovan kirjoittamisen menetelmiin. (Kyröläinen 1999, 191, 207 - 211.)

Nurmilaakson (2006, 80) mukaan lukemaan ja kirjoittamaan oppimisessa oleellista ovat lasten luku- ja kirjoitusvalmiuksien sekä kielellisen tietoisuuden kehittyminen. Nurmilaaksokin mainitsee kirjoittamisen liittyvän lukemiseen. Tämän hän perustelee sillä, että englanninkielessä lukemisen ja kirjoittamisen yhteenkuuluvuutta ilmaistaan ainoastaan sanalla ”literacy” eli luku- ja kirjoitustaito, kun taas suomenkielessä sanoille ei löydy yhteistä nimittäjää. (Nurmilaakso 2006, 4.) Siksi käsitelimme lukemista ja kirjoittamista erillisinä osioina, vaikka ne liittyvät vahvasti toisiinsa.

3 ALKUOPETUSIKÄISTEN LIIKUNTA

Biologisena ja fysiologisena ilmiönä liikunnalla tarkoitetaan tahdonalaisten lihasten aikaansaamien liikkeiden ja asentojen kokonaisuutta. Oleellisia eivät ole liikuntamuodot vaan liikunnan tuomat fysiologiset vaikutukset. Psykologisena ilmiönä liikunnalla tarkoitetaan yksilön tietoista ja tavoitteellista toimintaa. Oleellista ovat kiinnostuneisuus liikuntaan sekä siihen liittyvät asenteet ja motiivit. (Laakso, Nupponen & Telama 2007, 43.) Opinnäytetyössä käytämme liikunta-käsitettä, jolla tarkoitamme lasten tahdonalaista liikkumista. Liikuntaan sisältyvät motoriset perustaidot sekä erilaisten liikkeiden tekeminen. Opinnäytetyömme kannalta näemme tarpeelliseksi käsitellä kouluikäisten liikuntasuosituksia, liikunnan tavoitteita perusopetuksessa ja motorisia perustaitoja, jotta tiedostetaan liikunnan tarve ja liikunnan tuomat mahdollisuudet alkuopetuksessa.

3.1 Kouluikäisten liikuntasuositukset

Perusopetuksessa liikuntaa on 2 x 45 minuuttia viikossa. Tämä ei ole yksin riittävä liikunnan määrä, sillä liikuntasuosituksen mukaan lasten tulisi liikkua päivittäin kohtuullisella kuormituksella vähintään 60 minuuttia. (Kalaja & Kalaja 2007, 235.) Arkipäivinä lapsi viettää noin kolmanneksen hereillä oloajastaan koulussa. Kouluilla on siis merkittävä rooli tukea lasta liikunnallisen elämäntavan omaksumisessa. (Nuori Suomi 2007.)

Nuori Suomi ry:n lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä (2008) on laatinut fyysisen aktiivisuuden perussuosituksen kouluikäisille, jonka mukaan 7 - 12 -vuotiaiden tulisi liikkua vähintään 1½ - 2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. Suositeltavaa on liikkua useita tunteja päivässä, koska lapset tarvitsevat aikaa, mahdollisuuksia ja kokemuksia oppiakseen liikkumaan ja oppimaan liikunnan avulla. Monipuolinen liikunta on perusehto motoristen perustaitojen ja erityistaitojen oppimiseksi. (Liikuntasuositusryhmä 2008, 18 - 19, 21.) Lautela (2011, 39) mainitsee päivittäisen monipuolisen liikunnan välttämättömyyden lapsen tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle ja terveydelle. Lautela näkee monipuolisen liikkumisen lähtevän liikkeelle jo esiopetuksessa, jonka opetussuunnitelman ohjeeksikin annetaan liikkuminen ja leikkiminen.

3.2 Liikunta perusopetuksen opetussuunnitelmassa

Liikunnanopetuksen tarkoituksena on vaikuttaa positiivisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä mahdollistaa liikunnallisen elämäntavan omaksuminen. Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikkien ja liikuntataitojen kautta kohti omakohtaista harrastuneisuutta. Opetuksessa tulee korostaa yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, reilua peliä ja turvallisuutta, mutta ottaa myös huomioon olosuhteet, yksilölliset kehittymismahdollisuudet sekä mahdolliset erityistarpeet. (Opetushallitus 2004, 248.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2004) mukaan vuosiluokkien 1 - 4 liikunnanopetusta toteutetaan leikkien ja pelien kautta kannustavassa ilmapiirissä kohti motorisia perustaitoja ja edelleen kohti lajitaitoja. Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaiden aktiivisuus sekä mielikuvituksen ja omien oivallusten käyttäminen. Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että lapsi oppii monipuolisesti motorisia perustaitoja, turvallisia liikuntatapoja, itsenäistä ja ryhmätyöskentelyä sekä toimimaan yhteisten ohjeiden mukaan. (Opetushallitus 2004, 248.)

Liikunnanopetuksen keskeiset sisällöt 1 - 4 vuosiluokille ovat juoksut, hyppyt ja heitot, voimistelu välineillä ja ilman välineitä sekä telineillä, musiikki- ja ilmaisuliikunta sekä tanssit, leikki-, viite- ja pienpelit sekä palloilulajit, luonto- ja talviliikunta, veteen totuttautuminen ja uintiharjoitukset sekä liikunnalliset leikit. (Opetushallitus 2004, 248.) Liikunnanopetuksen keskeisistä sisällöistä olennaista opinnäytetyömme kannalta ovat motoriset perustaidot. Liikunnallistamisessa tarkoituksena on käyttää liikuntaa apuvälineenä äidinkielen opetuksessa, jolloin korostuu motoristen perustaitojen käyttäminen. Ajatuksen taustalla on oletus, että motoriset perustaidot automatisoituvat. Tällöin pääpaino on äidinkielen oppimisessa, eikä liikkuminen vie kaikkea huomiota.

3.3 Motoriset perustaidot

Motoriset taidot voidaan jakaa perus- ja erityistaitoihin. Motoriset perustaidot ovat taitoja, joiden avulla selvittää arkipäivän liikkumista vaativista tehtävistä. Motorisia perustaitoja ovat käveleminen, juokseminen, hyppääminen, heittäminen, kiinniottaminen, potkaiseminen ja lyöminen. Näiden taitojen kehittyminen edistyneemmälle erityistaitojen tasolle vaatii useita toistoja eli harjoittelua päivittäin, rohkaisua, neuvomista ja uuden oppimista tukevaa oppi-

misympäristöä. Monipuoliset liikuntataidot mahdollistavat myös monipuolisen liikunnan harastamisen. (Sääkslahti 2008, 62 - 63.) Motoriset perustaidot voidaan jakaa vielä tasapainotaitoihin eli liikuntaliikkeisiin, liikkumistaitoihin eli liikkumisliikkeisiin sekä käsittelytaitoihin eli esineen käsittelyliikkeisiin (Karvonen 2009, 87 - 88; Pulli 2001, 30).

Monipuolinen liikunta edesauttaa motoristen taitojen hallitsemista, joka vaikuttaa aivojen kehitykseen ja edelleen tiedollisten taitojen oppimiseen. Motorisella kehityksellä ja motoristen taitojen oppimisella saattaa tällöin olla myönteinen vaikutus oppimiseen. Motoriset ja tiedolliset taidot kehittyvät rinnakkain. Motoristen perustaitojen oppimisen, kuten konttaamisen, kävelemisen, kierimisen, riippumisen, hyppäämisen ja pallon heittämisen ja kiinniottamisen, on nähty kehittävän lapsen tiedollisia taitoja. (Syväoja ym. 2012, 21.)

4 TOIMINNALLINEN OPETTAMINEN

Nykyään oppimiseen ja opettamiseen liitetään toiminnan käsite. Se tarkoittaa oppimista toiminnan avulla ja toimintaa varten. Toiminnallisessa opettamisessa tiedolliset oppiasiat integroidaan osallistuvaan työskentelyyn. (Pulli 2001, 17.) Pulli (2001, 18) on määritellyt toiminnallisen oppimisen tarkoittavan kielen ja matematiikan opetus- ja oppimistilanteita, jossa lapsi aktiivisena toimijana käyttää oppimisen apuna erilaisia välineitä ja esineitä. Hänen mukaansa lapsi voi myös liikkua tilassa. Liikunnan avulla oppimisen Pulli on määritellyt tarkoittavan opetus- ja oppimistilanteita, jonka aikana lapsi juoksee, hyppää, kieri, pyörii, kiipeää tai käyttää kehoaan opetellessaan uusia asioita.

Toiminnalliselle opetukselle ja liikkunnallistamiselle ei ole määritelty virallista rajaa, vaan niiden ero on häilyvä. Toiminnallisuuskäsite kattaa mielestämme muun muassa liikunnan, leikin ja draaman, eli liikunta voidaan nähdä yhtenä toiminnallisen opetuksen muotona. Kun toiminnalliseen opetukseen tulee tarpeeksi paljon liikkumista ja liikuntaa, voidaan mielestämme puhua liikkunnallistamisesta. Liikkunnallistamisella ja liikunnan kautta oppimisella tarkoitamme, että liikkuminen on laaja-alaista toimintaa, kuten juoksemista. Mielestämme muissa toiminnallisissa opetusmenetelmissä liikkumisen määrä voi olla pienempi, jolloin ”ei-liikkunnallisia” -harjoitteita on helpompi toteuttaa luokkatilassakin. Opinnäytetyössämme keskityimme äidinkielen liikkunnallistamiseen, jossa liikunta toimii apuvälineenä äidinkielen opetuksessa.

Sarmavuoren (2010, 6 - 7) mukaan olisi erityisen tärkeää, että luokanopettajat käyttäisivät äidinkielen sisältöjen kertaukseen toiminnallisia harjoituksia alakouluissa. Hän uskoo, että ikäväksi koettu oppiaine, äidinkieli, voisi muuttua oppilaille myönteisemmäksi, mikäli sen opetukseen lisättäisiin toiminnallisuutta. Hänen mukaansa alakouluihin tarvitaan lisää kokeiluja. Toiminnallinen äidinkielen kielioppi on saanut myönteisen vastaanoton opettajien peruskoulutuksessa. Tulevilla luokanopettajilla on ollut harjoituksia, joissa aikuisetkin ovat päässeet kokemaan toiminnan iloa. Sarmavuoren mukaan on hyvin todennäköistä, että harjoituksiin osaa ottaneet opettajat tulevat käyttämään uusia harjoituksia työssään, mikä mahdollistaa toiminnallisten harjoitteiden lisäämisen oppikirjoihin. (Sarmavuori 2010, 6 - 7.)

Äidinkielen aineenopettajana toimiva Markkula (2010, 22 - 23) otti osaa kokeiluun, jossa opettajat opettivat kielioppia omalle ryhmälleen erilaisin toiminnallisoin keinoin. Hän toteutti

kokeilun yhdelle ryhmälle seitsemäsluokkalaista. Hän kertoo osan harjoituksista olleen liikunnallisia. Liikunnallisten harjoitteiden hän uskoo soveltuneen hyvin kinesteettisille eli tekemällä oppiville oppijoille ja niille, joilla oppiminen paikallaan istuen on vaikeaa. Liikunnalliset harjoitteet tarjosivat onnistumisen elämyksiä myös oppilaille, jotka eivät olleet niin taitavia perinteisessä kirjaharjoitustyöskentelyssä. Liikuntaleikkejä hän olisi halunnut käyttää enemmänkin, mutta luokkatila osoittautui hankalasti sovellettavaksi tällaiseen toimintaan. Hänen mukaansa liikunta vaatii paljon vapaata tilaa, ilman pulpettien edestakaista siirtelyä. Markkula kertoo liikuntasalin soveltuvan hyvin tällaisiin liikunnallisiin harjoituksiin, mikäli se on vapaana. Tutkimuksissa on todettu koulurakennusten olevan suunniteltu jo valmiiksi tiettyjä kasvatuksellisia ratkaisuja varten, jotka ohjaavat opetusta. Jos opetusta halutaan muuttaa, täytyy koulutilojen suunnitteluun kiinnittää huomiota ja tiloista on saatava muokattavampia. (Markkula 2010, 22 - 23.)

Markkula (2010, 24 - 25) sai oppilailtaan palautetta, jossa he kertovat oppineensa leikkien avulla hyvin, rennosti ja hauskasti. Hänen ryhmässään osanotto oli kaiken kaikkiaan ollut innokasta. Ryhmästä löytyi muutamia oppilaita, joita ei saatu tulemaan mukaan, sekä muutamia erityisen innostuneita oppilaita. Markkula suosittelee kieliopin opetuksessa toiminnallisten menetelmien käyttöä perinteisten työtapojen ohessa. Toiminnalliset harjoitteet havainnollistavat ja elävöittävät käsiteltävää kielioppia. Harjoitteet myös auttavat asioiden mieleen painamisessa. Markkulasta toiminnallisten harjoitteiden käyttäminen on opettajalle miellyttävä kokemus ja sen kautta opetuksesta tulee rennompaa. (Markkula 2010, 24 - 25.)

5 LIIKUNNAN JA OPPIMISEN YHTEYS

Liikunnan yhteyttä oppimiseen on tutkittu, ja liikunnalla on havaittu olevan myönteistä vaikutusta lasten tiedolliseen toimintaan, jolla tarkoitetaan muistia, tarkkaavaisuutta sekä yleisiä tiedon- ja ongelmanratkaisutaitoja. Liikunta näyttäisi edistävän lisäksi koulutehtäviin keskittymistä ja oppitunteihin osallistumista, mikä on edistävänä tekijänä itse oppimiselle. Kyseiset tulokset on saatu lisäämällä liikuntaa eritavoin koulupäiviin ja tarkastelemalla koululiikuntaa, oppituntien aikaista liikuntaa, välituntiliikuntaa sekä koulun liikuntakerhoihin osallistumista. (Syväoja ym. 2012, 12 - 14, 17 - 19.)

Useat tutkimukset ovat käsitelleet liikunnan yhteyttä koulunkäyntiin ja oppimistuloksiin. Muun muassa lyhyiden oppituntien aikaisten liikuntatehtävien on havaittu parantavan oppimistuloksia. Vaikka muutamissa tutkimuksissa ei ole havaittu ollenkaan liikunnan yhteyttä koulunkäyntiin, yhdessä tutkimuksessa liikunnalla ei ole ollut negatiivisia vaikutuksia. Kuitenkin laadullisten tutkimusten määrä liikunnan, oppimisen ja koulunkäynnin välisistä yhteyksistä on edelleen vähäinen, mikä tarkoittaa tarvetta lisätutkimuksille. (Syväoja ym. 2012, 12 - 14, 17 - 19.) Myös Lautelan (2011, 39) mukaan liikunnan ja oppimisen välistä yhteyttä on tutkittu paljon, ja tiedon lisääntyessä liikunta on osoittautunut yhä tärkeämmäksi. Hän puoltaa ajatusta, että liikuntaa pidetään perustana oppimiselle.

5.1 Liikunnan vaikutukset oppimiseen

Eloranta käsittelee kognitiivis-konstruktivistista oppimiskäsitystä, jonka mukaan oppilas miettii itsenäisesti toimivaksi ja ajattelevaksi yksilöksi. Oppilas oppii siis sen, minkä hän mielessään prosessoi. Ihmisen aivojen tehtävä on osallistua tiedon käsittelyyn ja oppimiseen. Oppimiseen kuuluu ensiksi kognitiivinen oppimisvaihe, jossa tutustutaan tehtävään ja pyritään idean ymmärtämiseen. Harjoittelun myötä taito tarkentuu, jolloin puhutaan assosiatiivisesta oppimisvaiheesta. Tällöin oppilas on selvittänyt tehtävän idean, jolloin oppiminen on tavoitehakuista, taito kehittyä ja tehtävä varsinaisesti opitaan. Automaation vaiheeseen päästessä suoritus tuntuu tutulta, suorituksen toistot lisäävät suoritusvarmuutta ja taito vakiintuu. (Eloranta 2007, 217 - 218.) Oppiminen on mielestämme kokonaisvaltainen prosessi. Oppi-

misen teoria näyttäisi toimivan hyvin samalla tavalla niin lukemisen, kirjoittamisen kuin liikunnankin oppimisessa.

Ihanteellisin tila oppimiselle syntyy aivojen kokonaisvaltaisella käytöllä eli aivopuoliskojen toimiessa tasapainoisesti yhdessä. Kun molemmat aivopuoliskot ovat yhtä vireässä tilassa, ihmisellä on käytössään kaikki aistitieto, jolloin hän pystyy itsensä ilmaisuun sekä tehokkaaseen liikkumiseen ja toimimiseen saamansa tiedon perusteella. Onnistunut oppiminen edellyttää säännöllistä liikkumismahdollisuutta niin aivojen herättämiseksi kuin opitun asian sisäistämiseksi. Aktiivisilla toiminnan menetelmillä, kuten aivojumpalla, voidaan kiinnittää opittu asia mielen ja kehon kokonaisuuteen. (Hannaford 2003, 27.) Hannaford (2001) tiivistää liikkeen olevan tärkeää oppimiselle.

Liikunnan ja oppimisen yhteyttä selittävänä tekijänä ovat mahdollisesti liikunnan vaikutukset aivojen toimintaan ja rakenteisiin. Liikunnan on tutkittu lisäävän aivojen verenkiertoa, parantavan hapensaantia, vilkastavan aineenvaihduntaa sekä lisäävän tiedollisten taitojen hermoverkkojen yhteyksissä syntyvää aktiivisuutta, jonka lisääntyminen parantaa keskittymistä ja tiedollista suoriutumista. Säännöllinen liikunta lisää aivojen hiussuonien määrää ja synnyttää uusia hermosoluja muun muassa hippokampukseen, joka on muistin ja oppimisen keskus. Tästä näkökulmasta katsoen liikunnan vaikutukset aivoissa kehittävät tarkkaavaisuutta ja keskittymistä sekä parantavat tiedonkäsittely- ja muistitoimintoja. (Syväoja ym. 2012, 20 - 21.)

Keskilinjaa ylittävät liikkeet edistävät oppimista. Liikkumalla ristiliikkein, aivojen molempia puoliskoja käytetään yhtä aikaa, jolloin aivopuoliskojen välinen yhteys paranee. Ristiliikkeet ovat liikkeitä, joissa toisen puolen raajat liikkuvat kehon keskilinjaa yli liikkeessään toisen puolen raajojen kanssa. Esimerkkinä ristiliikkeestä on konttaaminen, jolla tiedetään olevan merkitystä kehitykselle. Aikainen ristiliike on tärkeää aivopuoliskojen välisten hermoyhteyksien synnylle. Lapsen lyhyt konttausvaihe tai konttaamatta jättäminen on yhdistetty vanhemmalla iällä mahdollisiin oppimisvaikeuksiin. Liikkuminen lisää aivotoiminnan eheyttä ja edistää oppimista, koska luiden ja lihasten liikuttamisen lisäksi käytämme aivojen sisäisiä sekä aivojen ja kehon välisiä hermoyhteyksiä. Tehdessämme ristiliikkeitä, kyseessä ovat pitkälti samat hermoyhteydet, kuin kirjoittaessamme ja tehdessämme oppimisharjoituksia käsillämme. (Hannaford 2003, 113.)

Pulli (2001, 25) on samaa mieltä Syväoijan ym. ja Hannaford'n kanssa, että liikunta auttaa oppimaan ja pitämään oppimaansa muistissa. Hän on kuitenkin hieman eri mieltä useiden aisti- en yhtäaikaisesta hyödyntämisestä. Pulli ei usko, että ”konttaamalla oppii lukemaan”. Hänen mukaansa liikunnalla ja motorisilla harjoitteilla on vain välittävä vaikutus kielelliseen osaamiseen. Motoristen taitojen suorasta vaikutuksesta tarvittaisiin Pullin mukaan lisää tieteellistä näyttöä.

5.2 Liikunnan vaikutukset äidinkielen oppimiseen

Kokljuschkinin (1997, 21 - 23) mukaan uuden asian oppiminen edellyttää tunnetilaa, jossa näkyy tarve oppia ja kiinnostus oppimiseen. Liikunta synnyttää lapsissa positiivisen tunnetilan, jota tulisi hyödyntää yhdistämällä liikuntaa esimerkiksi äidinkieli-oppiaineeseen. Käsitteitä voi opettaa liikunnan avulla. Lapsen on usein helpompi omaksua käsitteitä, kun hän on saanut kokea ne omakohtaisen kokemuksen kautta esimerkiksi kehoaan käyttäen tai liikkeen avulla. (Kokljuschkin 1997, 21 - 23.)

Kielenkehityksen, havaitsemisen ja motoriikan kehityksen kesken on todettu olevan yhteys. Lapselle on avuksi, jos hän saa hahmotettua esimerkiksi kolmion näkö-, kuulo-, kosketus- tai lihasaistien avulla. Lukemaan ja kirjoittamaan oppimisessa ja opettamisessa voidaan liikunta ottaa mukaan kirjainten opetteluun. Lapset voivat juosta S-kirjaimen kiemuroita, hyppiä L-kirjaimen kulmia tai muodostaa kehollaan kirjaimia. (Kokljuschkin 1997, 24.)

Pulli (2001, 116) on perustellut liikunnan ja kielen välistä yhteyttä seuraavasti. Liikuntatilanteissa käytettävät käsitteet laajentavat lapsen sanavarastoa. Liikunta voi olla opetusmenetelmä, jolloin opeteltavaa asiaa tarkastellaan tietoisesti liikkeen avulla esimerkiksi tavurytmin tavuttamista koko kehoa käyttäen. Liikunta on lisäksi hauska ja mielekäs tapa oppia uutta esimerkiksi käsitteitä ja äännejä. Pulli mainitsee, että tietoisena työtapa-avalintana liikunta edistää kielellisten käsitteiden oppimista, vaikka liikkeet eivät olisi juuri käsitteen oppimista edistäviä. (Pulli 2001, 116.)

Liikunnan vaikutusta on tutkittu äidinkielen ja matematiikan oppimiseen ja sillä on nähty olevan positiivinen vaikutus näiden oppiaineiden kouluarvosanoihin. Saaduissa tuloksissa on kuitenkin ollut eroja. Yhdessä tutkimuksessa oppituntien aikainen liikunta näytti vaikuttavan myönteisesti äidinkielen, matematiikan ja luonnontieteen oppimistuloksiin. Toisessa tutki-

muksessa 40 minuutin päivittäinen liikunta oli yhteydessä parempiin oppimistuloksiin matematiikassa, mutta ei äidinkielessä. (Syväoja ym. 2012, 11 - 12.) Liikuntaa on integroitu äidinkielen lisäksi myös matematiikkaan ja luonnontieteisiin. Opinnäytetyössämme olemme rajanneet aiheemme äidinkieleen, emmekä käsittele teoriaosuudessamme tarkemmin muita oppiaineita.

Syväojan ym. (2012, 26) mukaan koululiikunnan lisääminen on yksi keino lasten liikunnan ja terveyden edistämiseksi. Tutkimustietojen mukaan koululiikunnan lisääminen saattaisi edistää oppimista ja koulumenestystä. Oppitunneille integroitu 10 - 15 minuutin aikainen reipas liikunta on tutkimusten mukaan auttanut säilyttämään keskittymisen tehtäviin. Liikkuva koulu - ohjelman pilottivaiheessa (2010 - 2012) koulupäivään lisättiin liikuntaa muun muassa välituntiliikunnan muodossa sekä pidempien oppituntien lomaan parin minuutin taukojumpalla, jotta oppilaiden keskittyminen oppimiseen säilyisi. (Syväoja ym. 2012, 17, 26 - 27.) Liikunnan integrointia on ehdotettu myös avuksi opittavan asian läpikäymiseksi. Take 10! -hankkeessa oppituntien lomaan lisättiin 10 minuuttia oppimista tukevaa liikuntaa. Kymmenen vuoden aikainen hanke on auttanut havaitsemaan myönteisiä muutoksia oppimisessa, mikä on näkynyt erityisesti äidinkielen ja matematiikan suoriutumisen parantumisena. (Kibbe, Hackett, Hurley, McFarland, Godburn Schubert, Schultz & Harris, 2011; Syväoja ym. 2012, 27 - 28.) Take 10! -ohjelmassa liikuntaa integroitiin matematiikkaan, lukemiseen, äidinkieleen (language arts), luonnontieteisiin ja yhteiskuntaoppiin. 75 % ohjelmaan osallistuneista opettajista olivat tyytyväisiä toimintaan ja jatkaisivat sen käyttämistä. (Kibbe ym. 2011.)

Liikunnan ja oppimisen välistä yhteyttä on siis tutkittu ja saatukin positiivisia tuloksia liikunnan vaikuttamisesta oppimiseen. Vaikka tutkimuksissa on käsitelty liikunnan integroimista opetukseen, käytännössä liikunta on toiminut taukojumpan muodossa, eikä samalla tavalla apuvälineenä opetustilanteessa niin kuin käsittelemme aihetta opinnäytetyössämme. Liikunnan käyttäminen apuna itse äidinkielen opetuksessa kaipaa mielestämme lisätutkimuksia juuri tästä näkökulmasta.

6 ÄIDINKIELTÄ LIIKKUEN JA LEIKKIEN

Pedagogisena eli kasvatuksellisena periaatteena painotetaan leikin kautta oppimista, jotta lapsella säilyisi oppimisen ilo ja innostus. Tarinan kertojat -projektissa (2006 - 2009) korostettiin kielen ja motoriikan yhteyttä, jolla pyrittiin kehittämään lasten kielellisten taitojen, lukemistietoisuuden ja lukemaan oppimisen oppimista niin, että rinnalla kulki koko ajan motorikka eli liikkuminen. Projektissa käytettyjä leikkejä olivat lasten omilla nimillä leikkiminen, kokonaiisiin sanoihin painottuvat leikit, lasten keksimät tarinat, kirjain- tai äänneleikit, tavuleikit, lauseleikit sekä nopeaan nimeämiseen perustuvat leikit. (Karvonen 2009, 10, 56, 60 - 74.)

Liikuntaleikit tuottavat lapsille iloa ja innostusta. Ne myös vapauttavat ja rentouttavat. Liikuntaleikit kehittävät lasten perusliikuntataitoja ja koordinaatiokykyjä. Leikit myös aktivoivat lapsia luonnostaan liikkumaan. Erilaiset lorut, hokemat ja laulut mielletään satujen ja mielikuvien mukaan kuuluvaksi lasten liikuntaan. Kieli ja liikkuminen on Tarinan kertojat -projektissa yhdistetty leikkimällä peruskäsitteitä käyttäen. (Karvonen 2009, 77, 86 - 87.)

Äidinkieltä pidetään tärkeänä oppiaineena, mutta se on myös hyvin tärkeä välineaine. Monet oppilaiden taidot ovat vahvasti tekemissä kielen kanssa kuten esimerkiksi lukeminen, kirjoittaminen, tiedon etsiminen ja kysymysten tekeminen. Kielellä leikkiminen on hyvä tapa saada tietoa lasten kielellisistä taidoista. Esimerkiksi yhdessä ääneen lukemisesta hyötyy koko luokka, koska se antaa pohjan tarkalle lukemiselle ja tukee kirjoitustaitoa. Kirjainharjoitteissa kirjainmuodon voi liittää vaikka elementiksi hippaleikkiin. Äidinkieli on monipuolisuudessaan haastava oppiaine, joka ei päästä opettajaa helpolla. Oppilaat ovat taidoiltaan ja oppimistyyloiltaan erilaisia, ja oppiaine itsessään sisältää paljon asiaa. (Kyyrä 2012, 112 - 113, 117.)

Tarinan kertojat -projektin opettajien kokemusten mukaan opettajat olivat mielissään projektin tuomaa toimintaa kohtaan. Lasten innostus ja oppiminen antoivat heille varmuutta toiminnan sopivuudesta. Projektissa haastetta tuotti se, että kieltä ja liikuntaa integroitiin yhteen ja sovellettiin tuttuihin leikkeihin. Tämä vaati opettajilta ajattelutavan muutosta ja kekseliäisyyttä. Myös tilojen käyttöä piti ajatella eri tavoin. Opettajat saivat hyviä kokemuksia, ja jatkuva koulutus ja oman toiminnan rikastuttaminen oli hyvin antoisaa. Opettajat kokivat oppineensa itsekin uutta, mikä lisäsi heidän ammatti-identiteettinsä kasvua. Projekti oli opettajien mielestä lasten arkeen sopiva kokonaisuus. (Karvonen 2009, 27 - 29.)

7 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tässä luvussa esittelemme toimeksiantajamme ja kerromme tutkimuksemme tarkoituksen. Esittelemme tavoitteemme kompetenssien kautta ja lisäksi toimeksiantajamme ja Kajaanin ammattikorkeakoulun tavoitteet, jotka on asetettu opinnäytetyöllemme. Lopuksi esittelemme tutkimustehtävämme sekä perustelut niiden valinnalle.

Toimeksiantajamme Pietari Brahen peruskoulun Lehtikankaan yksikkö on työskennellyt useiden vuosien ajan oppiaineiden (äidinkielen ja matematiikan) liikunnallistamisen parissa. Koulun 1 - 2 luokkien ja erityisluokkien opettajat ovat saaneet kokemuksia kyseisestä toiminnasta. Opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa 1 - 2 luokkien luokanopettajien asenteita, kokemuksia ja mielipiteitä äidinkielen liikunnallistamisesta. Opettajien toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää saada tietoa, miten koulussa tehty liikunnallistamistyö näkyy opettajien mielipiteissä ja asenteissa oppiaineiden liikunnallistamista kohtaan.

Opinnäytetyön tekijöinä, tavoitteenamme on ammatillinen kehittyminen lasten liikunnassa, joka kehittyy perehtymällä motoristen perustaitojen ja äidinkielen sisältöjen yhdistämiseen. Liikuntaosaamisen kompetenssin mukaisena tavoitteenamme on syventää ymmärrystämme liikuntamuotojen käyttämisestä mahdollisuutena ja välineenä. Perehtymällä opinnäytetyösämme liikunnan käyttömahdollisuuksiin äidinkielen opetuksessa, edistämme hyvinvointi- ja terveystuotantakompetenssin tavoitetta. Näin kehitämme tuntemustamme lasten kasvuun, kehitykseen ja käyttäytymiseen vaikuttavista tekijöistä. Pedagogisen ja liikuntadidaktisen osaamiskompetenssin mukaisena tavoitteenamme on hyödyntää ja kehittää omaa tietämystämme liikunnan mahdollisuuksista lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Tiedostamalla liikuntakulttuurin- ja palvelujen kehitysnäkymät, tavoitteenamme on opinnäytetyön avulla edistää liikunnan asemaa yhteiskunnassa. Tämä tavoite pohjautuu liikunnan yhteiskunta-, johtamis- ja yrittäjäosaamisen kompetenssiin.

Lisäksi tavoitteenamme on kartoittaa äidinkielen liikunnallistamisen tulevaisuuden näkymiä ja nähdä, kannattaisiko myös tulevien liikunnanohjaajien varautua ja perehtyä paremmin oppiaineiden liikunnallistamiseen työelämää varten. Opimme myös tekemään laadullista kartoitettavaa tutkimusta, jossa erityisesti syvennymme haastattelun käyttämiseen tutkimusmetodinä. Toimeksiantaja-organisaation asettamana tavoitteena opinnäytetyölle on saada tietoa, miten koulussa tehty työ ja toiminta äidinkielen liikunnallistamisen saralta näkyvät luokanopettajien

mielipiteissä ja asenteissa, sekä mitkä ovat oppiaineiden liikunnallistamisen mahdollisuudet tulevaisuudessa. Kajaanin ammattikorkeakoulun tavoitteena on saada lisätietoa aiheestamme, pitää yllä yhteistyösuhteita Pietari Brahen peruskoulun kanssa sekä luoda mahdollisia uusia suhteita verrokkikoulujen kanssa.

Luokanopettajat toimivat lapsille esimerkkinä. Uskomme olevan heidän omasta kokemuksestaan ja tietämyksestään kiinni, tarjoavatko he lapsille ylimääräisiä liikuntahetkiä koulupäivän aikana esimerkiksi juuri äidinkielen opetuksen puitteissa. Tästä syystä näemme tarpeelliseksi kartoittaa, millaisia ajatuksia ja kokemuksia opettajilla on itsellään aiheesta liikunta apuna äidinkielen opetuksessa. Seuraavaksi esittelemme tutkimustehtävämme perusteluineen.

Tutkimustehtävät:

1. Kuinka luokanopettajat kokevat liikunnan käyttämisen apuna äidinkielen opetuksessa?
  - Millaisia asenteita ja mielipiteitä on luokanopettajilla?
  - Muuttuivatko asenteet ja mielipiteet äidinkieli-liikunta -harjoitekertojen myötä?
  - Miten luokanopettajat näkevät liikunnan tulevaisuudessa äidinkielen opetusmetodinä?
  - Miten luokanopettajat kokevat äidinkielen liikunnallistamisen eri oppimisympäristöissä?

2. Onko havaittavissa merkittäviä asenne- ja mielipide-eroja luokanopettajien välillä, joilla on ollut kokemusta äidinkielen liikunnallistamisesta verrattuna niihin, joilla ei ole ollut?
  - Onko aiemmilla kokemuksilla vaikutusta asenteisiin ja mielipiteisiin?
  - Onko luokanopettajilla aiempaa koulutusta äidinkielen liikunnallistamisesta?
  - Miten luokanopettajien asenteet eroavat toisistaan?

Ensimmäisen tutkimustehtävän tarkoitus on tuoda esille luokanopettajien kokemuksia, mielipiteitä ja asenteita liikunnan integroimisesta äidinkielen opetukseen. Koska tiesimme, että Lehtikankaan 1 - 2 luokanopettajien luokat olivat osallistuneet ohjattuihin äidinkieli-liikunta -harjoituksiin, halusimme ottaa selvää, vaikuttivatko käytännön kokemukset heidän asenteisiinsa ja mielipiteisiinsä. Käsitteellä äidinkieli-liikunta -harjoitteet tarkoitamme äidinkielen harjoitustehtäviä, joita opetettiin liikuntaa apuna käyttäen. Teoriaosuudessa käsitelimme liikunnan yhteyttä oppimiseen, toiminnallista äidinkielen opetusta sekä liikunnan ja leikin kautta oppimista. Näistä aiheista on ollut jo tutkimuksia, joiden tulokset ovat olleet liikunnan ja äidinkielen yhdistämisen osalta positiivisia. Siksi halusimme ottaa selvää, miten luokanopettajat näkevät tulevaisuudessa liikunnan roolin osana äidinkielen opetusta. Tiesimme, että esimerkiksi äidinkieli-liikunta -harjoitteet toteutettiin koulun liikuntasalissa, jonne ne sopivat hyvin. Halusimme selvittää tarkemmin, mikä luokanopettajien mielestä olisi harjoitteille sopivin ja toimivin oppimisympäristö.

Toisen tutkimustehtävän tarkoitus oli selvittää mahdollisia eroja luokanopettajien mielipiteissä sen perusteella, onko heillä ollut kokemusta äidinkieli-liikunta -harjoitteista vai ei. Näimme aiheelliseksi selvittää, nähdäänkö liikunta äidinkielen opetuksessa positiivisena tai merkityksellisenä asiana, vaikka kokemuksia ei olisi. Verrokkiryhmältä kysyttiin samat kysymykset kuin kohderyhmän koulun opettajilta, lukuun ottamatta äidinkieli-liikunta -harjoitekysymyksiä. Pääasiassa halusimme tutkia luokanopettajien mielipiteitä siitä, miten liikuntaa voisi käyttää apuvälineenä äidinkielen opetuksessa. Järvenpään (2006) mukaan kyseessä ollessa laadullinen tutkimus, tutkimustehtävät voivat muokkautua ja jäsentyä paremmin tutkimuksen edetessä.

Oppimisympäristö tarkoittaa ympäristöä, joka vaikuttaa uusien asioiden oivaltamiseen ja oppimiseen (Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä 2008, 91). Piispanen (2008, 41 - 43) mukaan oppimisympäristö voi olla paikka, tila, yhteisö tai toimintakäytäntö, jonka tarkoitus on edistää oppimista. Oppimisympäristön sisältämät neljä ulottuvuutta, fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen, ovat läsnä koulumaailmassakin. Kapea-alaisesti määritellen fyysinen toimintaympäristö kattaa koulun sisäisen ja ulkoisen ympäristön. Psyykinen ulottuvuus sisältää yksilön kokemukset ja ajatukset. Sosiaalisen kentän muodostavat yhdessä koulu ja yksilöt. Pedagogiseen oppimisympäristöön kuuluvat opettajat, oppimateriaalit ja tavoitteet. (Piispanen 2008, 41 - 43.) Opinnäytetyössämme tarkoitamme oppimisympäristöllä karkeasti koulun tiloja, kuten luokkahuoneita, salia ja ulkoympäristöä, missä opetus tapahtuu. Kysimme haastatteluissa opettajien käyttämää oppimisympäristöä, opetustilaa ajatellen.

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyömme ollessa laadullinen tutkimus, aloitamme tämän luvun käsittelemällä laadullista tutkimusotetta. Tutkimusmenetelmä-osiossa käsittelemme teorian ja toteutuksen kautta tarkemmin tutkimusmetodiamme eli haastattelua. Aineiston käsittely -osiossa perehdymme käyttämäämme sisällön analyysi -menetelmään sekä aineiston teemoitteluun. Luvun tarkoitus on käsitellä laadullisen tutkimuksemme toteutusprosessia.

Soinisen (1995, 35) mukaan laadullinen tutkimusote soveltuu erityisesti tutkimuksiin, joissa päämääränä on ymmärtää paremmin yksilön käyttäytymistä ja kokemuksia. Laadullisessa tutkimusotteessa tulkinta ja ymmärrys ovat olennaisia asioita (Soininen 1995, 34). Keskeisessä asemassa ovat tutkittavien näkökulma ja mielipiteet sekä niiden syihin ja seurauksiin syveneminen (Taloustutkimus Oy 2013). Käytimme opinnäytetyössämme kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta, koska teimme opettajien kokemuksia ja mielipiteitä kartoittavan tutkimuksen.

Laadullisessa tutkimuksessa näyte voidaan valita muun muassa harkinnanvaraisella otannalla (Kajaanin ammattikorkeakoulu n.d). Harkinnanvaraisessa otannassa tutkija poimii otokseen sellaiset tapaukset, jotka harkintaan perustuen edustavat mahdollisimman hyvin tutkijan tarpeita. Usein opinnäytetyöissä käytetään tällaista otantaa, jolloin otokseksi valitaan helpoimmin tavoitettavissa oleva kohde. Harkinnanvaraisella otantamenetelmällä poimittua otosta kutsutaan näytteeksi. (Soininen 1995, 103.) Eskola ym. (1998, 45) mukaan näytteenä voi toimia pieni määrä tapauksia, jotka kuitenkin analysoidaan perusteellisesti.

Tutkimuksen perusjoukkona olivat Kajaanissa työskentelevät 1 - 2 luokkien luokanopettajat. Perusjoukosta harkinnanvaraisella otannalla valitsimme näytteeksi toimeksiantajamme, Pietari Brahen peruskoulun Lehtikankaan yksikön, 1 - 2 luokkien luokanopettajia. He olivat tutkimuksen kohderyhmä. Verrokkiryhmäksi valikoitui kahden muun Kajaanilaisen peruskoulun 1 - 2 luokkien luokanopettajia. Kohderyhmä koostui viidestä luokanopettajasta ja verrokkiryhmä neljästä luokanopettajasta. Otannaksi muodostui yhteensä yhdeksän luokanopettajan ryhmä.

Kohderyhmän opettajat valikoituivat näytteeksi sen perusteella, että tiesimme heillä olevan tietoa ja kokemusta äidinkielen liikunnallistamisesta. Verrokkiryhmä valikoitui sen tiedon perusteella, ettei kouluilla ollut toteutettu samankaltaista äidinkieli-liikunta -toimintaa kuin

kohderyhmän koululla. Tarkoituksena oli saada verrokkiryhmään sellaisia luokanopettajia, joilla ei ollut kokemusta äidinkielen liikunnallistamisesta. Kysyimme ensiksi koulujen rehtoreilta lupaa tutkimukseemme. Tämän jälkeen otimme yhteyttä useisiin luokanopettajiin, joista vapaaehtoiset luokanopettajat osallistuivat tutkimukseemme.

8.1 Tutkimusmenetelmä

Laadullisen tutkimusotteen tutkimusmetodeista eli tieteellisistä tiedonhankintatavoista valitsimme haastattelun. Haastattelu on keino, jolla yksilön kokemukset ja näkemykset saadaan esille (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 9). Haastattelun voidaan sanoa etenevän edeltä käsin hankitusta pohjatietämyksestä suunnitteluun ja siitä itse haastattelu tilanteeseen. Haastattelu vaatii aina jonkin verran taustatyön tekemistä ja aihepiiriin tutustumista. Haastattelussa kysymyksillä on suuri rooli, joten niiden muotoiluun ja aseteluun tulee kiinnittää erityistä huomiota. Aineiston keruun jälkeen suoritetaan tulosten purkaminen ja analysointi. Analysoiduista tuloksista tehdään tavallisesti raportti. (Vuorela 2005, 44.) Haastattelut toteutettiin keväällä 2013 ja aineiston käsittely ja työn raportointi syksyllä 2013.

Haastattelun suunnittelussa on syytä pohtia toteutuksen kannalta olennaisia asioita. Haastatteluympäristö on tärkeä tekijä haastattelussa ja se voi vaikuttaa myös tuloksiin. Haastattelun tulisi tapahtua paikassa, jonka haastateltava kokee mielekkääksi, ja joka on sidoksissa haastateltavan rooliin esimerkiksi ammattiin. Perusolemukseltaan tilan tulisi olla rauhallinen, meluton ja lämpötilaltaan sopiva. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 74.) Tilan lisäksi haastattelijan tulisi etukäteen tutustua tallennusvälineisiin, tallennuksen sujuvuuden ja ongelmattomuuden takaamiseksi (Hirsjärvi ym. 2001, 95). Tutkimuksen tekemiseen kuuluu naturalistinen ote eli aineisto kerätään luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. (Eskola & Suoranta 1998, 45). Jotta haastateltavilla säilyisi ammatillinen rooli luokanopettajana, toteutimme haastattelut kouluympäristössä, luokanopettajien omissa luokissa.

Haastattelijan fyysinen olemus tulisi olla haastattelutilanteessa neutraali ja tilanteeseen sopiva (Hirsjärvi ym. 2001, 95). Haastattelutilanne on vuorovaikutustilanne, jossa on erityisen tärkeää, että haastattelija ja haastateltava ymmärtävät haastattelussa esille tulevat käsitteet samalla tavalla. Vuorovaikutustilanteessa on pyrittävä molemmin puoliseen vuorovaikutukseen. Haastattelijan ja haastateltavan on löydettävä yhteinen kieli, tosin kieli on nähtävä paljon monimuotoisempana kuin vain sanoina. Haastattelijan on osattava analysoida haastateltavan

ajatuksia, kokemuksia ja tunteita. Saman asian voi sanoa monella eri tavalla, jolloin viestin merkitys voi muuttua. Haastattelijan tulisi pyrkiä sanattomallakin viestinnällä kannustamaan haastateltavaa vastaamaan kysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2001, 41, 94.)

Haastattelijan tehtävä on pitää keskustelu aiheessa, kuitenkin sitä liikaa ohjailematta. Haastattelijan on pyrittävä saamaan haastateltavalta tarvittavat tiedot, mutta haastateltavalla on myös oltava mahdollisuus jättää vastaamatta. Haastattelun aikana haastattelijan tulee arvioida haastateltavan vastauksia. Haastattelijä voi kysyä kysymyksiä uudelleen, jos vastaus ei ollut ymmärrettävä tai tarpeeksi kattava. Haastattelijan täytyy kuitenkin varoa ylenpalttista uteliaisuuden osoittamista ja vastausten sisältöön vaikuttamista. (Hirsjärvi ym. 2001, 94.) Haastattelutilanteissa oli molemminpuolista vuorovaikutusta. Haastattelutilanteessa olimme aktiivisen kuuntelijan roolissa. Esitimme kysymyksiä, mutta annoimme haastateltaville aikaa vastata jokaiseen kysymykseen kerrallaan, painostamatta heitä liikaa.

Haastatteluja varten teimme lupalomakkeen (LIITE 1), jossa kerroimme osallistumisen olevan luottamuksellista. Haastateltavat allekirjoittivat lupalomakkeen ennen haastatteluja. Lupalomakkeella luokanopettajat antoivat luvan haastatteluun ja saadun aineiston käyttämiseen opinnäytetyössämme. Tarkoituksenamme oli saavuttaa validia eli pysyvää ja reliabelia eli pätevää tietoa. Haastattelut toteutimme erikseen jakamalla työmäärän puoliksi.

Haastattelumme oli puolistandardoitu eli puolistrukturoitu. Puolistrukturoidussa haastattelussa osa haastattelun näkökohdista on valmiiksi päätetty (Ruusuvuori ym. 2005, 11). Puolistrukturoidussa haastattelussa lomakkeella voi olla avoimia kysymyksiä, kuten muotoa ”muuta tai mitä?”. Puolistrukturoitu haastattelu antaa joustavuutta sekä haastattelijalle että haastateltavalle. Avoimien kysymysten lukumäärän suhteen kannattaa olla kriittinen, koska kysymysten määrän kasvaessa työmäärä lisääntyy. (Tilastokeskus n.d.) Käytimme haastatteluissa haastattelulomaketta, jossa oli ennalta päätetyt kysymykset (LIITE 2 ja LIITE 3). Avoimien kysymysten lisäksi käytimme hyödyksi joustavuutta, joka mahdollisti kysymysten uudelleen kysymisen ja tarkentavien lisäkysymysten esittämisen.

Menetelmäoppikirjoissa 1990-luvulta lähtien nauhoittamista on pidetty haastattelun yleisenä menettelytapana (Ruusuvuori ym. 2005, 16). Yleensä nauhoittamisen hyödyt ovat suuremmat kuin haitat. Nauhoittaminen antaa tutkijalle mahdollisuuden palata haastattelutilanteeseen uudestaan, jolloin nauha toimii tulkintojen tarkastamisen välineenä. Nauhalta nousevat esille tällöin myös haastateltavan epäröinnit, tarkennukset ja korjaukset. Nauhoitus antaa mahdol-

lisuuden tarkempaan raportointiin. (Ruusuvuori ym. 2005, 14 - 15.) Haastattelujen litterointi toimii muistiapuna ja helpottaa havaitsemaan tärkeitä yksityiskohtia aineistosta. Litteroinnilla tarkoitetaan aineiston muuttamista kirjoitettuun muotoon. (Ruusuvuori ym. 2005, 76.) Nauhoitimme luokanopettajien haastattelut. Lisäksi kirjasimme haastattelujen aikana haastateltavien pääajatuksia puolistrukturoiduille haastattelulomakkeille. Litteroimme haastattelut niiden myöhempää analysointia varten. Pidimme litterointia tarpeellisena, koska otoksemme määrä oli kattava ja litteroinnin avulla aineiston laatu pysyi hyvänä.

Hypoteesittomuus on myös yksi laadullisen tutkimuksen piirre, jolloin tutkijalla ei ole vahvoja ennako-odotuksia tutkittavasta aiheesta, toisin kuin määrällisessä tutkimusotteessa (Eskola ym. 1998, 45). Laadullisen tutkimuksen tulisi olla luotettava ja objektiivinen. Objektiivisuudella tarkoitetaan sitä, että löydökset selittyvät tutkittavien ominaisuuksista ja kontekstista, eivätkä tutkijan omista kiinnostuksen kohteista, motivaatioista tai näkökulmista. (Soininen 1995, 122.)

Tutkimuksemme haastattelulomakkeen kysymykset perustuivat asettamiimme tutkimustehtäviin. Tutkijoina itsellämme ei ollut vahvoja ennako-odotuksia, vaan tarkoitus oli saada vastaukset tutkimustehtäviimme. Luotettavuuden otimme huomioon tekemällä koehaastattelun ennen kuin haastattelimme luokanopettajia. Koehaastattelun tarkoitus oli testata haastattelulomakettamme, jota täsmensimme koehaastattelun jälkeen. Pystyimme käyttämään koehaastattelustamme saatuja tuloksia, koska tulokset olivat relevantteja eli aiheeseen liittyviä. Ei siis ollut merkityksellistä jättää koehaastattelua pois tutkimuksestamme. Pyrimme olemaan haastattelutilanteessa objektiivisia johdattelematta haastattelua kohdistumaan tiettyihin näkökulmiin. Pyrimme myös tulkitsemaan ja selittämään saatua aineistoa objektiivisesti huomioiden kaikki esiin tulevat asiat.

8.2 Aineiston käsittely

Aineiston käsittelyssä etenimme induktiivisesti eli sisällön analyysi -menetelmällä, yksittäisistä havainnoista yleisempiin väittämiin. Kyngäksen ja Vanhasen (1999, 5 - 7) mukaan sisällön analyysi -menetelmän tarkoituksena on edetä havaintoaineistosta teorian tarkentumiseen. Aineistosta lähtevään analyysiprosessiin kuuluvat aineiston pelkistäminen eli koodaus, ryhmittely, jossa etsitään yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia sekä viimeiseksi aineiston abstrahointi,

jossa muodostetaan kategorioita ja yleiskäsitteiden avulla kuvaus tutkimuskohteesta. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5 - 7.)

Etenimme analyysin yleistä etenemiskaavaa käyttäen. Haastattelukysymysten perusteella loimme taulukot, joihin kirjasimme ensimmäiseksi alkuperäiset ilmaukset, jotka vastasivat kysymyksiin. Kohderyhmälle ja verrokkiryhmälle teimme omat erilliset taulukot, koska halusimme luokitella aineiston näiden ryhmien perusteella. Luokittelun avulla ryhmien omat mielipiteet ja vastaukset pysyvät ominaan, helpottaen aineiston käsittelyä (Kajaanin ammattikorkeakoulu n.d). Tämän jälkeen teimme koodauksen eli kirjoitimme taulukkoon alkuperäisten vastausten pohjalta pelkistetyt ilmaukset. Koodauksen avulla pystyimme ryhmittelemään aineistoa, poimimalla yksittäisinä esiintyvät seikat sekä yhdistämällä eri henkilöiden vastauksista toistuneet asiat. Ryhmittelemällä aineistoa tarkemmin, muodostimme kategorioita ja yläkäsitteitä. Aineiston analyysiprosessin aikana muodostuivat pääteemat, joiden avulla raportoimme tulokset. Pääteemoiksi muodostuivat seuraavanlaiset; kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta; materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet; liikunta äidinkielen oppimisen edistäjänä; sekä liikunta osana äidinkielen opetusta. Pääteemat tarkentuivat väliotsikoiksi tulosten kirjoittamisen aikana.

Edellä mainitulla tavalla aineistomme analysointi koostui aineiston jakamisesta osiin teemoittelu periaatteen mukaan. Teemoittelulla tarkoitetaan laadullisen aineiston pilkkomista ja ryhmittelyä erilaisten aihepiirien perusteella (Kajaanin ammattikorkeakoulu n.d). Aihepiireinä olivat haastattelukysymykset, joidenka perusteella pilkoimme aineistoamme kohti pääteemoja. Teemoittelu näkyy tulosten raportointivaiheessa, jolloin kirjasimme tulokset tiettyjen teemojen alle. Kohderyhmän ja verrokkiryhmän teemoittelut ovat nähtävissä opinnäytetyön liitteissä (LIITE 4 ja LIITE 5). Teemoittelutaulukoista on jätetty luotettavuus- ja eettisyys-syistä alkuperäiset ja pelkistetyt ilmaukset pois. Taulukoissa on kuitenkin nähtävissä tekemämme teemoittelu ja riittävän kattava aineiston kuvaus. Aineiston käsittelyn ja tulosten raportoinnin jälkeen analysoimme tulokset eli teimme johtopäätökset. Lopuksi kirjoitimme pohdinnan, jossa syvennyimme pohtimaan opinnäytetyötämme ja sen tekoprosessia.

9 TULOKSET

Tässä luvussa käsittelemme saamiamme tuloksia pääteemojemme kautta. Tuloksissa viitamme aiemmin esittämäämme teoriaan. Haastatteluihin osallistui yhteensä yhdeksän luokanopettajaa, joista viisi kuului kohderyhmään ja neljä verrokkiryhmään. Aineistomme perustui näiden luokanopettajien haastatteluihin, joiden pohjalta saimme tulokset tutkimustehtäviimme; kuinka luokanopettajat kokevat liikunnan käyttämisen apuna äidinkielen opetuksessa, sekä onko havaittavissa merkittäviä asenne- ja mielipide-eroja opettajien välillä, joilla on ollut kokemusta äidinkielen liikunnallistamisesta verrattuna niihin, joilla ei ole ollut.

Kaikilla opettajilla oli kasvatustieteen maisterin tutkinto. Lisäksi kohderyhmän opettajilla oli erityisopettajan koulutustausta. Muita aiheemme kannalta merkittäviä koulutusaloja olivat lastentarhanopettaja, terveystiedon aineopettaja, kasvatustieteen tohtori sekä liikuntaan, englantiin ja varhaiskasvatukseen erikoistuneet. Kenelläkään luokanopettajalla ei ollut aiempaa erillistä koulutusta oppiaineiden liikunnallistamisesta, mutta aiheeseen liittyviä asioita oli käsitelty parin opettajan mukaan luokanopettajan koulutuksessa.

Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta

Kohderyhmän luokanopettajat olivat kukin jonkin verran hyödyntäneet liikuntaa äidinkielen opetuksessa jo ennen heidän luokilleen järjestettyjä liikunta-äidinkieli -harjoitekertoja. Osa luokanopettajista mainitsi käyttäneensä liikuntaa opetuksessa yleensä jopa automaattisesti. Eräs opettaja sanoi käyttävänsä liikuntaa apuna melkein joka tunti. Yleisesti liikuntaa oli käytetty apuna äidinkielen opetuksessa yksittäisinä kertoina oppilaan tapaukseen ja opetuksen tilanteeseen sopien muun muassa pelien avulla tai hyppimällä kirjainlaattoja.

Verrokkiryhmän luokanopettajat olivat myös käyttäneet liikuntaa apuna äidinkielen opetuksessa. Eräs opettaja mainitsi käyttävänsä aina, joskus myös tiedostamatta. Muut opettajat olivat käyttäneet liikuntaa apuna harvemmin, kokeilumielessä ja aiheeseen sopien. Luokanopettajat olivat käyttäneet apuna kirjain-, äänne- ja tavuhyppelyitä, kirjaimen muodostusta keholla sekä liikkumista kirjallisten ja suullisten ohjeiden mukaan. Liikuntaa oli toteutettu äidinkielen opetuksessa myös runojen ja lorujen, satujumpan, draaman sekä pelien ja leikkien kautta.

Kajaanin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassakin (2011, 76 - 78) äidinkielen keskeisiksi sisällöiksi (TAULUKKO 1) on määritelty alkuopetukseen esimerkiksi lukemisen ja kirjoittamisen oppimiseksi äänne-kirjain vastaavuuden harjoittelu, puheen purkaminen sanoiksi, tavuiksi ja äänneiksi sekä lukemisen ja kirjoittamisen harjoittelu. Opetussuunnitelmassa kirjallisuuden oppisisällöiksi on määritelty myös muun muassa satuklassikoihin tutustuminen sekä lastenrunous. Luokanopettajat olivat harjoitelleet näitä samoja äidinkielen sisältöjä käyttäen liikuntaa apuna opetuksessa. Herajärven (2002, 21 - 22) mukaan riittävän lukutaidon saamiseksi on harjoitettava fonologista lukemista eli lukemaan oppimista harjoittelemalla äänneiden ja tavujen yhdistämistä. On ymmärrettävää, että luokanopettajat olivat käyttäneet etenkin kirjain-, äänne- ja tavuhyppeilyä, jotka Kyröläisen (1999, 191 - 204) mukaan ovat systemaattinen opetusmenetelmä opettaessa lukemista ja kirjoittamista. Lisäksi liikkumisessa oli hyödynnetty motorisia perustaitoja, esimerkiksi hyppeilyiden muodossa, jotka Syväojan (2012, 21) mukaan kehittävät lapsen tiedollisia taitoja.

Kohderyhmän opettajat kokivat liikunnan käyttämisen äidinkielen opetuksessa olevan hyvä apuväline opitun asian kertaamiseen. Muutamia opettajia painottivat, että pelkästään liikunnalla ei voida opettaa äidinkieltä, mutta se toimii todella hyvin tukena muun opetuksen rinnalla kertaavana ja kokoavana osana. Liikunnan käyttäminen apuna äidinkielen opetuksessa voisi toimia tunnin lomassa muistitukena sekä virittäytymisenä. Sarmavuori (2010, 6 - 7) mainitsikin, että olisi erittäin tärkeää, että luokanopettajat käyttäisivät alkuopetuksessa toiminnallisia harjoituksia juuri äidinkielen sisältöjen kertaamiseen.

Luokanopettajien haastatteluissa nousi esille, että harjoitteet voivat olla haastavia ja työläitä toteuttaa yksin ison ryhmän kanssa. Liikunnallisten harjoitteiden toteuttaminen on helpompaa pienryhmissä, jolloin ryhmää on myös helpompi hallita. Kaikki opettajat eivät jaksaneet nähdä vaivaa, etenkin jos taustalta puuttuu oma mielenkiinto asiaa kohtaan. Jotta liikunta toimisi hyvin apuvälineenä äidinkielen opetuksessa, tarvittaisiin enemmän auttavia käsiä sekä opettajien välistä yhteistyötä. Kohderyhmän luokanopettajat tekivät yhteistyötä liikunnankin parissa, mutta selvää yhteistyötä liikunnan liittämistä äidinkielen opetukseen ei ole ollut. Verrokkiryhmän opettajat olivat yhdessä pohtineet aihetta, mutta sen toteuttaminen oli ollut vähäisempää. Myös Nurmilaakso (2006, 63) nosti esille päiväkotilasten lukuleikkikokeilussa lukuleikkien haasteeksi ajanpuutteen ja henkilökunnan vähyyden. Lisäksi hän mainitsi materiaalien valmistamisen ja tehtävien toteuttamisen vaativan paljon aikaa.

Kohderyhmän opettajien mielipiteet ja kokemukset heidän luokilleen pidetyistä äidinkieli-liikunta -harjoitteista olivat positiivisia. Luokanopettajat olivat kokeneet harjoitteet sisällöltään hyvinä, nopeasti toimivina, sovellettavina ja sopivina monenlaisille oppijoille. Myös Tarinan kertojat -projektissa (Karvonen 2009, 27 - 29), jossa yhdistettiin kieli ja liikkuminen, opettajat kokivat toiminnan mielekkääksi ja saivat hyviä kokemuksia. Heidän mielestään projekti sopi kokonaisuutena hyvin lasten arkeen. (Karvonen 2009, 27 - 29.) Päiväkotilasten lukuleikkikokeilussa luokanopettajat olivat tyytyväisiä tehtyihin lukuleikkeihin, koska ne soveltuivat alkuopetukseen (Sarmavuori 2003, 36, 40). Opettajien mielestä lukuleikit olivat systemaattisia toteuttaa (Nurmilaakso 2006, 63).

Luokanopettajien mielestä äidinkieli-liikunta -harjoitemateriaalit eivät olleet liian työläitä, vaan yksinkertaisia, ja ne pystyttiin sovellettuihin siirtämään liikuntasalista omaan luokkaan. Haastattelussa eräs kohderyhmän opettaja nosti esille äidinkieli-liikunta -harjoitteissa korostuneen sosiaalisuuden ja vuorovaikutuksen oppilaiden välillä. Hänen mielestään se on suuri arvo, kun lapset oppivat toimimaan yhdessä.

*” – – ehtottomasti nämä jotenkii tämä sosiaalisuus ja vuorovaikutus
niinkun lasten kesken korostuu – – .*

*Et se on aina niikun suuri arvo sille, että lapset keskenäänkii oppii toimimaan
ja oppii yhbessä, ja lisänä siinä, että liikunta on mukana nii.”*

Oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittäminen oli yksi 1 - 2 luokan äidinkielen sisältöjen tavoitteista (Opetushallitus 2004, 46).

Kohderyhmän haastatteluissa nousi esille kriittisinä näkökulmina ryhmäkurin pitäminen sekä riskinä oppimisen ja äidinkielen tavoitteiden toteutuminen. Osa opettajista painotti, että liikunnalla on omat tavoitteet, jolloin liikuntatunteja ei voi käyttää äidinkielen opettamiseen. Molemmissa aineissa pitää säilyttää omat ainekohtaiset tavoitteet.

*” – – sanon varovaisena semmosen, että se ei saa sit myöskään olla semonen,
et se on liikuntatunti, jossa opetetaan äidinkieltä, vaan se on joku ihan muu tunti,
et sillä ei oo oikeestaan edes nimeäkään, et onks se sit liikuntaa vai äidinkieltä.
Se vois olla vaikka lukemaan oppiminen. Et siinä käytetään vaan eritapoja.”*

Erityisluokan näkökulmasta heräsi myös kysymys tavoitteiden toteutumisesta, jos harjoitekertoja on vähän. Erityisluokassa pitää tehdä säännöllisesti asioita, jotta tuloksia syntyy.

Opettajien mielestä erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden näkökulmasta ollaan menossa oikeaan suuntaan kohti kokonaisvaltaista ja toiminnallisempaa opetusta.

Haastattelujen perusteella kohderyhmän luokanopettajien asenteet ja mielipiteet äidinkieli- liikunta -harjoitteiden myötä eivät ainakaan muuttuneet negatiivisemmiksi, vaan pysyivät samoina tai muuttuivat yhä positiivisemmiksi. Harjoitteet olivat monelle myös muistutus, kuinka liikuntaa voi käyttää apuna käytännössä äidinkielen opetuksessa. Luokanopettajat mainitsivat, että oppilaiden näkökulmasta toiminnallinen opetus tuo mielekkyyttä oppimiseen.

”Toiminnallisuus lisää mielekkyyttä oppilaan näkökulmasta.

Niin se vaan on.”

Kokljuschkinin (1997, 21 - 23) mukaan oppiminen edellyttää tunnetilaa, jossa näkyy tarve oppia ja kiinnostus oppimiseen. Hänen mukaansa liikunta synnyttää positiivisen tunnetilan, jota tulisi hyödyntää yhdistämällä liikuntaa muun muassa äidinkieleen. Samoilla linjoilla oli Karvonen (2009, 10), joka painottaa leikin kautta oppimista, jotta lapsella säilyisi ilo ja innostus oppimiseen. Liikuntaleikit vapauttavat ja rentouttavat sekä aktivoivat lapsia liikkumaan luonnostaan (Karvonen 2009, 77, 86 - 87). Myös Pulli (2001, 116) mainitsi liikunnan olevan hauska ja mielekäs tapa oppia.

Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet

Kohderyhmän opettajat olivat kiinnostuneita valmiista materiaaleista ja tuntisuunnitelmista. Niistä nousi esille myös eriäviä mielipiteitä. Yhdelle opettajalle valmiit materiaalit auttaisivat käyttämään liikuntaa enemmän äidinkielen opetuksessa, toinen voisi selviytyä ilmankin tai tehdä ne itse, kun taas kolmas ei ollut aiemminkaan hyödyntänyt olemassa olevia materiaaleja. Verrokkiryhmän opettajat kokivat liikunnallistamisen tärkeänä ja olivat erittäin myönteisiä valmiita materiaaleja kohtaan. Heidän mielestään materiaalien tulisi olla yksinkertaisia ja helposti toteutettavia. Jonkinlainen vinkkipaketti äidinkielen liikunnallistamisesta auttaisi käyttämään liikuntaa enemmän apuna äidinkielen opetuksessa. Helpoista ja nopeasti käyttöön otettavista harjoitteista voisi valita kohderyhmälle sopivat harjoitteet, eikä niitä tarvitsisi keksiä itse. Eräs luokanopettajista mainitsi, että kurssi äidinkielen liikunnallistamisesta voisi mahdollisesti tuoda lisää intoa.

*”Elei sitten satu joku semmonen ihan superhyvä kurssi,
että mä niinku huraban ihan tähän.”*

Oppimisympäristön tarkoitus on vaikuttaa uusien asioiden oivaltamiseen ja oppimiseen (Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä 2008, 91). Kohderyhmän opettajien mielestä äidinkielen liikunnallistamisessa oppimisympäristöksi soveltuisi luokka, liikuntasali ja ulkotilat. Ongelmana nähtiin, että liikuntasali on yleensä varattu, eikä sinne pääse. Toiminnallisia harjoitteita pystytään toteuttamaan luokassa, mutta liikunnallisiakin harjoitteita on mahdollista soveltaa luokkaan. Heräsi kysymys, onko se sitten liikunnallistamista vai enemmän toiminnallista. Markkulan (2010, 22 - 23) mukaan kieliopin toiminnallistamiskokeilussa liikuntaleikien soveltaminen luokkatilaan osoittautui hankalaksi. Hänen mukaansa liikunta vaatii paljon vapaata tilaa, johon liikuntasali soveltuu hyvin. Hänen mielestään luokkatiloista on saatava muokattavampia, jottei pulpetteja tarvitsisi siirtää edestakaisin. (Markkula 2010, 22 - 23.) Verrokkiryhmä mainitsi samat oppimisympäristöt, mutta painottivat, että liikunnalliset harjoitteet pitäisi pystyä toteuttamaan luokassa, heidän omassa oppimisympäristössään. Luokassa tapahtuvien liikunnallisten harjoitteiden ei tarvitse sisältää laaja-alaista liikkumista.

*” – se tekeminen täytyy olla semmosta, jonka voi tehdä tässä – – omassa ympäristössä,
esimerkiks et muodosta omasta vartalostasi E-kirjan.
Et sehän tehhään tässä ja tällä hetkellä.
Ei sitä varten lähetä erikseen niin ku saliin.”*

Niin kohderyhmän kuin verrokkiryhmänkin opettajat olivat sitä mieltä, että liikuntaa voidaan hyödyntää apuna muissakin oppiaineissa. He mainitsivat liikunnan soveltuvan erittäin hyvin matematiikkaan ja musiikkiin. Muita esille nousseita oppiaineita olivat kuvaamataito, vieraat kielet, uskonto ja luonnontiede. Syväoja (2012, 11 - 12) mainitsi oppituntien aikaisen liikunnan vaikuttavan myönteisesti ainakin äidinkielen, matematiikan ja luonnontieteen oppimistuloksiin. Take 10! -hankkeessa liikuntaa integroitiin edellä mainittujen lisäksi yhteiskuntaoppiin, mutta oppilaiden suoriutuminen parantui erityisesti juuri äidinkielessä ja matematiikassa.

Luokanopettajien mukaan liikuntaa voisi periaatteessa käyttää osana opetusta kaikissa oppiaineissa, kunhan tavoitteet muistetaan ottaa aina huomioon. Eräs kohderyhmän opettaja kertoi olevan hyvä, jos liikuntaa käytettäisiin enemmän apuna opetuksessa liitettyinä moniin aiheisiin. Hän näki tärkeäksi käydä luokassa läpi opetettavan asian ”punaisen langan”, varmis-

taakseen, että asia on ymmärretty ennen liikunnallisen toiminnan aloittamista. Hänen mielestään on paljon kiinni opetettavasta asiasta soveltuuko liikunta opetusmetodiksi.

Liikunta äidinkielen oppimisen edistäjänä

Hannaford (2001) määritteli liikkeiden olevan tärkeitä oppimiselle. Hänen mukaansa onnistuneen oppimisen taustalla on säännöllinen liikkuminen, joka virittää aivotoimintaa ja helpottaa sisäistämään opeteltavan asian. Aktiivisilla toiminnan menetelmillä, kuten aivojumballa, opittu asia voidaan liittää mielen ja kehon kokonaisuuteen. (Hannaford 2003, 27.) Hannaford'n mukaan keskilinjan ylittävät liikkeet edistävät oppimista. Ristiliikkeiden avulla aivojen molemmat puoliskot toimivat yhtä aikaa, jolloin aivopuoliskojen välinen yhteys paranee. Esimerkkinä ristiliikkeestä hän mainitsi konntaamisen, jolla tiedetään olevan merkitystä kehitykselle. (Hannaford 2003, 113.)

Syväojan ym. (2012, 12 - 14, 17 - 19) mukaan liikunnalla on havaittu olevan myönteinen vaikutus lasten tiedolliseen toimintaan kuten muistiin ja tarkkaavaisuuteen. Hän lisäsi, että lyhytaikaiset liikuntatehtävät oppituntien aikana ovat parantaneet oppimistuloksia. Myös Lautela (2011, 39) tuki ajatusta siitä, että liikunta nähdään perustana oppimiselle. Tarinan kertojat-projektissa korostettiin erilaisten leikkien kautta juuri kielen ja motoriikan välistä yhteyttä. Liikkumisen avulla pyrittiin kehittämään lasten kielellisten taitojen, lukemistietoisuuden sekä lukemisen oppimista. (Karvonen 2009, 10, 56, 60 - 74.)

Kohderyhmän opettajat olivat havainneet, että liikunnan hyödyntäminen äidinkielen opetuksessa edistää joidenkin oppilaiden oppimista, mutta esiin nostettiin ajatus sen rajallisuudesta. Kriittinen näkemys oli, että aiheesta pitäisi tehdä oikeat testit isolla lapsijoukolla, jotta nähtäisiin, ovatko vaikutukset oppimiseen samat, kuin jos ne käydään läpi luokassa opettajajohtoisesti. He eivät osanneet varmaksi sanoa, auttaako liikunta opeteltavien asioiden oivaltamiseen vai onko liikkuen oppiminen vain mukavampaa. Kohderyhmän luokanopettajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että liikunta edistää lasten motivaatiota ja tuo intoa äidinkielen opiskeluun. Eräs opettaja mainitsi liikkeen edistävän muistamista.

*”Mut tokiban näitä tutkimuksia on olemassa, että ku tehbään tietynlaisia liikunnallisia juttuja,
niin voidaan kebittää esim. aivotoimintaa – –
sen pitäis olla sitten niin kobdistunutta niin tietynlaisiin liikunta juttuubin – –*

sitä on tutkittu, että konttaaminen edesauttaa oppimista.

— — toinen on tää keskilinjan ylittäminen.

*Elikkä sen tyyppiset harjotukset on tutkittu, et ne kehittää aivotoimintaa,
jolloin se parantaa oppimista.”*

Verrokkiryhmä oli suurimmaksi osaksi sitä mieltä, että liikunnan avulla voisi ehdottomasti edistää äidinkielen oppimista. Esille kuitenkin nostettiin liikunnan rooli tukena ja lisänä äidinkielen opetuksessa, jolloin se edistää oppimista ainakin osittain. Verrokkiryhmän luokanopettaja mainitsi, että pelien ja leikkien käyttäminen sanaluokissa kuten adjektiivien yhteydessä, auttoi lapsia muistamaan läpikäytyt asiat hyvin.

Yksi verrokkikoulun opettajista kertoi, että varsinkin alkuopetuksen oppilaita tulee liikutettua tunneilla luonnostaan, sillä lapset eivät jaksakaan istua pitkään paikallaan. Alkuopetusikäiset ovat hyvin liikkuvassa iässä ja liikkuminen on heille mielekkäämpi tapa oppia.

*” — — alkuopetuksen oppilaat — — eihän ne jaksakaan tehdä sitä,
että sä istut, istutat ja kynä-paperi-työtä.”*

”Mutta kyllähän se ekaluokka äänestää jaloillaan — — ”

Liikunnan käyttäminen on hänelle työtapa, joka sopii hänestä käytettäväksi erityisesti pienten lasten kanssa. Opettaja mainitsi, että äidinkieli on laaja oppiaine ja sisältää paljon muutakin kuin vain lukemisen ja kirjoittamisen. Kyyrä (2012, 112 - 113, 117) mainitsikin äidinkielen olevan hyvin monipuolinen oppiaine, joka sisältää paljon asiaa. Kyyrä piti äidinkieltä haastavana oppiaineena, joka ei päästä opettajaa helpolla.

Liikunta osana äidinkielen opetusta

Kysyessämme, aikovatko kohderyhmän luokanopettajat hyödyntää liikuntaa tulevaisuudessa osana äidinkielen opetusta, kohderyhmässä ei noussut esille selkeää yhteistä mielipidettä. Yksi opettaja aikoi ehdottomasti jatkaa liikunnan avulla opettamista, koska koki toiminnallisen opetuksen käyttämisen mielekkäänä itselleen ja oppilaille. Pari muuta opettajaa mainitsivat jatkavansa liikunnan käyttämistä äidinkielessä, yksittäisinä kertoina. Kaikki kohderyhmäläiset olivat kuitenkin myönteisiä liikunnallistamista kohtaan. Ongelmana ovat kuitenkin alkuopetuksen oppilaiden tasoerot, jotka pitää aina ottaa huomioon. Perusopetuksen opetussuunni-

telman perusteissa (2004, 46 - 48) on nostettu esille, että opetuksen tulisi olla mahdollisimman kokonaisvaltaista. Tämä perustuu siihen, että 1. ja 2. vuositason oppilaiden oppimistahti on hyvin eriaikaista, mikä tulee ottaa huomioon opetuksessa.

Kysymys liikunnan käyttämisestä äidinkielen opetuksessa tulevaisuudessa nosti esille haasteita. Ongelmaksi koettiin vähäiset mahdollisuudet päästä liikuntasaliin, minkä takia harjoitteita pitäisi olla mahdollista toteuttaa luokkatiloissa. Syitä liikunnan käyttämättömyydelle äidinkielen opetuksessa olivat selvästi sen työläisyys toteuttaa, rajoittunut oppiainekohtainen aika, isot opetusryhmät sekä tila. Luokanopettajat kertoivat liikunnan käyttämisen olevan myös vieras tapa opettaa, jolloin sen käyttökin helpommin unohtuu. Verrokkiryhmän opettajat mainitsivat kunnollisen tunnin suunnittelun tärkeyden, jotta tavoite säilyy, ja jotta oppimista pystyisi arvioimaan. Haasteena nähtiin myös oppilaiden keskittymiskyvyn herpaantuminen, iso ryhmä koko sekä oppilaiden erilaiset taitotasot.

Haastatteluissa nousi esille tärkeänä tekijänä opettajan oma innostus. Kohderyhmän luokanopettaja painotti, että opettajan oma innostuneisuus luo pohjan liikunnan käyttämiselle opetuksessa. Eräs kohderyhmän opettaja oli sitä mieltä, että liikunnan käyttäminen osana äidinkielen opetusta olisi tärkeää, mutta hän ei itse kuitenkaan tuntenut omaavansa niin sanottua ”tatsia” liikunnan avulla äidinkielen opettamiseen. Hänen kohdallaan liikunnan käyttäminen osana opetusta vaatisi omien tuntikäytäntöjen ja oman ajatusmaailman muuttamista. Karvosen (2009, 27 - 29) mukaan Tarinan kertojat -projektissa lasten osoittama innostus liikunnallisia harjoitteita kohtaan antoi opettajille varmuutta toiminnan sopivuudesta. Projektissa nousi kuitenkin myös esille se, että opettajat kokivat haastavana liikunnan integroimisen äidinkielen. He kokivat sen vaativan oman ajattelutavan muutosta ja kekseliäisyyttä.

Verrokkiryhmän luokanopettajat kokivat, että liikunnan käyttäminen äidinkielen opetuksessa tulevaisuudessa toimii osana opetusta tukemalla, kertaamalla ja vahvistamalla aiemmin opittua. Verrokkiryhmässäkin mainittiin oppiaineiden omien tavoitteiden säilyttämisen tärkeys. Verrokkiryhmän luokanopettajat vastasivat käyttävänsä liikuntaa apuna äidinkielen opetuksessa tulevaisuudessakin muun muassa lukemaan opettamisessa, tavutusten, rytmitysten ja riimitysten opettamisessa.

Tulosten perusteella kohderyhmän ja verrokkiryhmän luokanopettajien välillä ei ollut merkittäviä asenne- tai mielipide-eroja liikunnan käyttämisestä äidinkielen opetuksessa. Luokanopettajien asenteet ja mielipiteet olivat myönteisiä äidinkielen liikunnallistamista kohtaan,

vaikka kenelläkään ei ollut koulutusta oppiaineiden liikunnallistamisesta. Kaikilla luokanopettajilla oli kuitenkin vaihtelevasti kokemuksia liikunnan käyttämisestä äidinkielen opetuksessa. Luokanopettajat pohtivat aihetta kriittisestäkin näkökulmasta. Tärkeimpänä mainittiin liikunnan soveltuvan parhaiten opetellun asian kertaamiseen ja sen vahvistamiseen. Liikuntaa ja äidinkieltä ei siis saa kokonaan yhdistää toisiinsa, vaan niiden omat ainekohtaiset tavoitteet on säilytettävä erillään. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että kokemukset liikunnan käyttämisestä äidinkielen opetuksessa eivät ainakaan vaikuta negatiivisesti luokanopettajien asenteisiin ja mielipiteisiin.

Syväojan ym. (2012, 12 - 14, 17 - 19) mukaan liikunnan yhteyttä oppimiseen on tutkittu ja sen on havaittu olevan edistävä tekijä oppimisessa. Useimmat tutkimukset ovat käsitelleet liikunnan yhteyttä koulunkäyntiin ja oppimistuloksiin. Muutamissa tutkimuksissa ei ole havaittu liikunnan ja koulunkäynnin välistä yhteyttä, mutta yhdessäkään tutkimuksessa liikunnalla ei ole havaittu olevan negatiivisia vaikutuksia oppimiseen. Edelleen laadullisten tutkimusten vähäisen määrän takia liikunnan, oppimisen ja koulunkäynnin yhteyksistä tarvitaan lisää tutkimuksia. (Syväoja ym. 2012, 12 - 14, 17 - 19.)

10 POHDINTA

Pohdintaosiossamme avaamme tulosten pohjalta muodostuneita johtopäätöksiä ja jatkotutkimusaiheita. Käsittelemme asettamiemme tavoitteiden saavuttamista sekä arvioimme koko opinnäytetyöprosessiamme. Lisäksi olemme ottaneet huomioon luotettavuus- ja eettisyysnäkökulmat sekä lähdekritiikin. Lopuksi pohdimme omaa ammatillista kehittymistämme opinnäytetyömme pohjalta.

10.1 Johtopäätökset

Tarkasteltaessa äidinkielen ja liikunnan oppisisältöjä, yhteisiksi sisällöiksi löytyivät lorut, hokemat, laulut. Karvonen (2009) mainitsi näiden kuuluvan lasten liikuntaan. Kajaanin kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2011) nämä kuuluvat kirjallisuuden oppisisältöön. Tästä näkökulmasta äidinkieli ja liikunta soveltuvat hyvin yhteen. Liikunnan ja äidinkielen samankaltaiset sisällöt tukevat toisiaan, jolloin varsinkin niiden opettaminen liikunnan avulla voisi olla helppoa. Liikunta näyttäisi soveltuvan erittäin hyvin alkuopetukseen. Tuloksissa ilmeni, että liikuntaa oli käytetty äänteiden, tavujen ja sanojen opettamisessa. Niiden systemaattisuuden ja yksinkertaisuuden takia voisi ajatella, että niitä olisi helppo opettaa eri opetusmenetelmillä.

Liikunnan käyttäminen opetuksessa toimisi parhaiten alkuopetuksessa, koska alkuopetusopilaat ovat liikkuvassa iässä, jolloin liikunnan ottaminen mukaan opetukseen on luontevaa ja mielekästä. Aiheen ollessa vielä uusi, kynnyksellä liikunnan lisäämiselle opetukseen olisi matalampi alakouluissa kuin yläkouluissa. Yläkouluiässä osa nuorista saattaa jättää liikunnan vähemmälle, joten liikunnan käyttäminen yläkouluissa voisi olla erittäin haastavaa ja jopa ”pakko-pullaa”. Myös yläkoulun oppiainesisällöt ovat haastavampia ja monimuotoisempia, mikä vaikeuttaisi liikunnan lisäämistä opetukseen. Liikunnallinen elämäntapa pitäisi omaksua jo pienestä, minkä takia aiheesta on hyvä tarkastella alkuopetusikäisten näkökulmasta. Oppiaineiden liikunnallistaminen olisi yksi keino lisätä liikuntaa koulupäiviin.

Tuloksiin viitaten, liikunnan rooli äidinkielen opetuksessa on tukea ja auttaa kertaamaan aiemmin opittuja asioita. Tuloksissa nousi esille tärkeänä asiana se, että liikunnan ja äidinkielen tavoitteet on muistettava huomioida. Liikunnallistamisen ideana ei ole radikaalisti yhdistää

liikuntaa ja äidinkieltä toisiinsa. Liikuntaa ei voida väkisin ottaa mukaan kaikkien sisältöjen opettamiseen, vaan sitä tulee hyödyntää niissä asioissa, joihin se parhaiten ja luontevimmin soveltuu. On tärkeää, että harjoitteet ja harjoitemateriaalit perustuvat oppiainekohtaisiin tavoitteisiin, koska harjoitusten tarkoitus on tukea ja edistää oppiaineen oppimista.

Liikunnan lisääminen opetukseen vaatii opettajilta enemmän aikaa ja ylimääräistä työtä perusopetuksen lisäksi. Tuloksissa ilmeni, että luokanopettajilla ei ole paljon ylimääräistä aikaa, koska äidinkieli on sisällöltään laaja ja vaativa oppiaine. Pohdimme, että jos liikuntaa aletaan lisätä kouluihin liikunnallistamisen kautta, tulisi kouluista löytyä päteviä liikuntaosaajia. Liikunnanohjaajat voisivat olla päteviä toimimaan luokanavustajina ja voisivat keskittyä erityisesti liikuntaan. Liikunnanohjaajien ja luokanopettajien välinen yhteistyö voisi edistää liikunnan käyttämistä apuna opetuksessa.

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että yleisesti opettajilla on jo tietoa oppiaineiden liikunnallistamisesta, toisilla enemmän, toisilla vähemmän. Suurimpana kynnyksenä liikunnan käyttämiseksi apuna opetuksessa näyttäisi olevan käytännön toteutus. Liikunnallinen opetusmetodi näyttäisi olevan liian työläs, koska siitä ei ole tarkempaa tietoa ja kokemusta on vähän. Opetustapa on vieras, koska se ei ole osa rutiinia, mikä näkyi vähäisenä liikunnan hyödyntämisenä opetuksessa. Koska valmiita materiaaleja on jo olemassa, materiaalien puuttuminen ei ole suurimpana syynä liikunnan käyttämättömyyteen opetuksessa. Tulosten perusteella voidaan todeta, että materiaalit ja harjoitteet voivat olla hyvinkin yksinkertaisia ja helposti toteutettavia.

Kohderyhmällä oli liikunnallistamisjakso, jossa he saivat vinkkejä ja näkivät käytännössä, kuinka liikuntaa voidaan hyödyntää äidinkielen opetuksessa. He olivat positiivisia asiaa kohtaan, mutta positiivisista kokemuksista huolimatta, opettajat eivät välttämättä lisää lähitulevaisuudessa liikuntaa opetukseen. Ei välttämättä riitä, että opettajat näkevät, kuinka liikunnallistaminen toimii, vaan heidän tulisi saada itse kokeilla toimintaa esimerkiksi jonkin osallistavan koulutuksen kautta. Toiminnan saaminen osaksi omaa opetuskäytäntöä, olisi helpompaa useiden erilaisten kokemusten myötä. Tämä toisi varmuutta sen käyttämiseen, jolloin se ei tuntuisi niin vieraalta tavalta opettaa. Tuloksissa ilmeni, että ne opettajat, joilla oli omia käytännön kokemuksia, kokivat luonnollisemmaksi liikunnan käyttämisen apuna äidinkielen opetuksessa.

Liikunnan on todettu edistävän asioiden muistamista, mikä nousi esille myös tuloksissamme. Liikuntaa on käytetty eri tutkimuksissa eri tavoin osana opetusta, kuten taukojumpan muodossa, pidempinä välitunteina ja oppimista edistävänä liikkumisena. Näiden avulla on tutkittu, kuinka liikunta on vaikuttanut muun muassa kouluviihtyvyyteen ja koulumenestykseen. Olisi varmasti tarpeellista ja hyödyllistä tehdä testit ja mittaukset siitä, kuinka liikunta äidinkielen opetuksen apuna edistäisi lasten oppimista, vai vaikuttaako liikunta vain muistamiseen ja keskittymiskykyyn, joiden avulla oppiminen tehostuu. Kun liikunnan vaikutuksista äidinkielen oppimiseen tiedettäisiin enemmän, luokanopettajat pystyisivät paremmin arvioimaan lasten oppimista myös niillä äidinkielen tunneilla, joilla liikuntaa käytettäisiin apuna.

Tulosten mukaan voidaan johtopäätöksenä sanoa, että luokanopettajat ovat pääasiassa myönteisiä sille, että liikuntaa käytettäisiin apuna äidinkielen ja muiden oppiaineiden opetuksessa. Liikunnan käyttämiseen äidinkielen opetuksen apuna vaikuttaa opettajan oma innostus ja kiinnostus aiheesta. Lisäksi aiemmin on selvitetty liikunnan ja oppimisen välistä positiivista yhteyttä. On siis perusteltua jatkaa aiheeseen perehtymistä syvemmin ja kehittää ideaa oppiaineiden liikunnallistamisesta. Mielestämme ajatus liikunnan käyttämisestä apuna opetuksessa on hyvä, ja hyviä juttuja kannattaa viedä eteenpäin.

Opettajien asenteet ja mielipiteet äidinkielen liikunnallistamista kohtaan herättivät kysymyksen niiden myönteisyydestä. Syynä opettajien positiivisiin asenteisiin voisi olla heidän saama myönteisyys siitä, että oppiminen liikunnan avulla näyttäisi olevan lapsille mielekäästä. Toisena syynä voisi olla opettajien mielekkyys omaa työtään kohtaan ja sen kehittäminen. Tutkimuksemme tuloksista on myös luettavissa syitä opettajien myönteisyyteen ja liikunnan käyttämiseen äidinkielen opetuksessa. Pohdimme kuitenkin, että olisimme voineet yrittää haastattelulla saada tarkempaa ja syvällisempää tietoa syistä, jotka olisivat luokanopettajien positiivisten asenteiden ja mielipiteiden taustalla.

Luokanopettajien myönteisyys aiheita kohtaan tukee ajatusta materiaalien tarpeellisuudesta. Jatkotutkimuksena voisi olla materiaalit, jotka sisältäisivät äidinkielen opetukseen soveltuvia liikunnallisia harjoituksia eri oppimisympäristöihin. Olisi hyvä keskittyä tutkimaan liikunnan hyödynnettävyyttä oppiaineiden opetuksessa ja keskittyä harjoitusten toteutukseen käytännössä. Valmiiden harjoitusmateriaalien rinnalle voisi mielestämme järjestää koulutuksen tai perehdytyksen aiheesta, jolloin opettajatkin saisivat käytännön kokemuksia ja osaisivat käyttää materiaaleja hyväkseen. Koulutus tai perehdyttäminen voisi alentaa kynnystä käyttää liikuntaa mukana opetuksessa.

Jatkotutkimusaiheena voisi myös pohtia, miten luokkatiloja voitaisiin saada muuntautuvimmiksi. Liikunnallisia ja toiminnallisia harjoituksia pitäisi pystyä toteuttamaan helposti ja vaivatta omissa luokissa. Liikunta tarvitsee kuitenkin tilaa, jotta liikuntamuotoja, kuten juoksemista, kiipeilyä ja hyppimistä pystyisi kunnolla käyttämään. Mielestämme liikunnallistamista tulisi toteuttaa niin luokkahuoneissa kuin liikuntasalissakin. Luokkatila on luokanopettajalle kätevin vaihtoehto, mutta liikuntasali luo parhaat mahdollisuudet käyttää liikuntaa monipuolisemmin hyödyksi.

10.2 Tavoitteiden saavuttaminen

Koemme kehittyneemme opinnäytetyöprosessin aikana liikunnanohjaajina sekä opillisesti että ammatillisesti. Liikuntaosaamisen kompetenssin tavoitteen mukaisesti syvensimme ymmärrystämme liikuntamuotojen tarjoamista mahdollisuuksista käyttää liikuntaa välineenä äidinkielen opetuksessa. Opinnäytetyöprosessin aikana käsityksemme liikuntaosaamisesta laajeni. Näemme liikunnan mahdollisuutena ja välineenä lapsen motoristen taitojen edistämiseksi, minkä lisäksi tiedostamme liikunnan soveltamisen mahdollisuudet liikunnan ulkopuolella. Näemme liikunnan sovellettavuuden mahdollisuutena yhdistää motoriset perustaidot äidinkielen sisältöihin, jolloin liikuntamuodot toimivat oppimisen välineenä.

Hyvinvointi- ja terveystuokompetenssiin kuuluvien tavoitteiden saavuttamiseksi olemme perehtyneet ja pohtineet aihettamme opettajien ja lasten näkökulmasta niin liikunnan kuin äidinkielenkin kannalta. Taustalla olemme pitäneet ajatusta lasten kasvun ja kehityksen tukemisesta. Vaikka opinnäytetyömme käsitteli opettajien mielipiteitä ja kokemuksia, on tutkimus lähtenyt liikkeelle lasten tarpeesta oppia ja riittävästä liikunnan määrästä. Liikunnallistamistoiminta on lapsia varten, jossa opettaja toimii tietojen ja taitojen välittäjänä. Tämä johtaa pedagogisen ja liikuntadidaktisen oppimisen kompetenssin mukaisen tavoitteen saavuttamiseen. Käyttämämme teorian tieto ja luokanopettajien mielipiteiden ja kokemusten selvittäminen auttoivat laajentamaan omaa tietämystämme, kuinka lasten kasvua ja kehitystä voidaan tukea hyödyntämällä omaa osa-aluettamme, liikuntaa.

Opinnäytetyömme avulla olemme edistäneet liikunnan asemaa yhteiskunnassa, mikä on yhteiskuntakompetenssin mukainen tavoite. Uskomme kuitenkin edistyksen tuomien vaikutusten näkyvän selvemmin, kun liikunnallistamisaihe nousee paremmin esille. Opinnäytetyömme edistää liikunnan asemaa tiedostamalla liikunnan soveltamismahdollisuudet kouluissa,

opetuksen apuna. Mielestämme oppiaineiden liikunnallistaminen edistää liikunnan asemaa kouluissa ja sitä kautta yhteiskunnassa. Pohdimme, että liikunnanohjaajilla voisi olla mahdollisuus laajentaa ammatillista toimialaansa kouluihin. Liikunnanohjaajat voisivat tarjota omaa tietoaan ja taitoaan, jolloin liikunnan lisääminen oppiaineisiin ja koulupäiviin ei veisi opettajilta niin paljon aikaa ja resursseja. Pohdimme myös, että liikunnanohjaajien ja koulumaailman välinen yhteistyö voisi edistää liikunnanohjaajien ammatillista asemaa yhteiskunnassa.

Mielestämme äidinkielen liikunnallistamisella on mahdollisuus yleistyä yhtenä opetusmetodin tulevaisuudessa. Ajatus tarvitsee kuitenkin vielä aikaa kehittyäkseen. Mielipiteet ja kokemukset liikunnallistamisesta ovat tutkimusten mukaan kuitenkin myönteisiä, joten uskomme vahvasti siihen, että liikunnallistamisen rooli tulee vahvistumaan. Näkisimme, että liikunnanohjaajien olisi hyvä varautua oppiaineiden liikunnallistamiseen, joten aiheeseen olisi merkityksellistä perehtyä paremmin jo liikunnanohjaajakoulutuksessa. Tämä oli myös ensimmäinen laadullinen tutkimuksemme, joka antoi mahdollisuuden oppia uutta, syventymällä teoria-tietoon ja käytännön kautta perehtyä haastattelun käyttämiseen tutkimusmetodinä.

Toimeksiantaja-organisaation tavoite toteutui saamalla tietoa luokanopettajien mielipiteistä ja kokemuksista, mitä mieltä he ovat liikunnan käyttämisestä äidinkielen opetuksessa. Toimeksiantajakoulussa tehdyn liikunnallistamistyön ja -toiminnan tuomat asenteet ja mielipiteet nousivat esiin luokanopettajien haastatteluiden tuloksista. Opinnäytetyömme antaa toimeksiantaja-organisaatiolle taustaa liikunnallistamisen mahdollisista tulevaisuuden näkymistä. Kaajanin ammattikorkeakoulu saavutti tavoitteet saamalla lisää tietoa liikunnan käyttämisestä apuna äidinkielen opetuksessa. Lisäksi opinnäytetyön tekeminen toimeksiantajakoululle vahvisti yhteistyösuhteita toimeksiantajan kanssa. Yhteistyösuhdetta on ollut koko opinnäytetyöprosessin ajan, siitä lähtien, kun toimeksiantajamme otti työprosessimme vastaan. Tavoite saada mahdollisia uusia yhteistyösuhteita verrokkikoulujen kanssa jäi hyvin pieneksi tai jopa saavuttamatta. Syynä se, ettemme tuoneet opinnäytetyössämme verrokkikoulujen nimiä julki.

10.3 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Pohdimme, että olisimme voineet tehdä opinnäytetyön koskien äidinkielen lisäksi muitakin oppiaineita ja niiden liikunnallistamista. Koska liikunnallistamisaihe oli itsellemme uusi asia, halusimme keskittyä yhteen oppiaineeseen, äidinkieleen. Pohdimme, että näin ensimmäisenä

laajana työnämme yleisesti oppiaineiden liikunnallistaminen olisi ollut liian laaja, vaikka se olisi voinut olla tiedollisesti arvokkaampi.

Mielestämme ensimmäisen tutkimustehtävän tuloksia saatiin riittävästi ja ne olivat monipuolisia. Toisen tutkimustehtävän tuloksiin saattoi vaikuttaa se, että verrokkiryhmän haastatteluihin osallistuivat vain sellaiset luokanopettajat, jotka sattuvat olemaan tietoisia ja kiinnostuneita liikunnallistamisaiheesta. Tarkoituksenamme oli saada tutkimukseen mukaan sellaisia luokanopettajia, joilla ei olisi ollut juuri minkäänlaista tietoa, saati kokemusta oppiaineiden liikunnallistamisesta. Mietimme, voisiko päätellä niin, että yleisesti luokanopettajat ovatkin tietoisempia tästä aiheesta kuin aluksi kuvittelimme. Mietimme myös, osallistuivatko tähän tutkimukseen työkiireiden takia vain ne henkilöt, joita tämä asia kiinnosti. Haastattelut toteutettiin kevään lopulla, joka oli opettajille hyvin kiireistä aikaa. Jonain muuna ajankohtana olisimme voineet saada haastateltavia, joita aihe ei kiinnostanut tai jotka eivät ole siitä tietoisia.

Haastatteluiden aikana ja niiden jälkeen huomasimme, että haastattelukysymyksiä olisi pitänyt miettiä vielä tarkemmin. Vaikka kysymykset näyttivät erilaisilta, ne toistivat toisiaan ja saimme useisiin kysymyksiin samanlaisia vastauksia. Mietimme, että jäivätkö kysymyksemme liian ympärilyöreiksi, koska osa haastateltavien vastauksista oli epätarkkoja. Emme aina saaneet niin tarkkoja vastauksia kuin olisimme halunneet, joten näimme tarpeelliseksi esittää lisäkysymyksiä. Haastattelun aikana tuli sellainen tunne, että kysyimme periaatteessa samoja kysymyksiä uudestaan. Tähän vaikutti luultavasti kysymysten väärä esitysjärjestys.

Haastatteluissa nousi esille liikunta-termin lisäksi toiminnallinen ja liikunnallinen opetus. Emme avanneet haastatteluissa näitä käsitteitä erikseen, mikä on voinut vaikuttaa opettajien ajattelutapaan. Osa opettajista on voinut ajatella aihetta toiminnallisena opettamisena, kun taas osa liikunnan kautta opettamisena. Se, miten opettajat ymmärsivät nämä käsitteet ja niiden eron, on voinut vaikuttaa haastatteluiden vastauksiin. Olisimme voineet huomioida toiminnallisuustermin paremmin ja käsitellä sitä haastatteluissa. Tutkimussuunnitelmavaiheessa teoriamme oli melko heikko, mikä näkyi kysymysten asettelussa ja laadussa. Tämän takia laajensimme ja paransimme teoriaosiotamme opinnäytetyöprosessin edetessä.

Kokonaisuutta tarkastellessa, opinnäytetyöprosessimme onnistui hyvin ja opinnäytetyömme on selkeä ja kattava kokonaisuus. Olemme tyytyväisiä saamaamme riittävän laajaan teoriatietoon ja monipuoliseen tulosten tarkasteluun ja pohdintaan. Tämä opinnäytetyö voisi toimia hyvänä perustana liikunnallistamista edistävässä työssä. Opinnäytetyömme antaa tietoa luo-

kanopettajien mielipiteistä äidinkielen liikunnallistamista kohtaan sekä viittauksia myös muiden oppiaineiden liikunnallistamiseen. Tässä opinnäytetyössä nousi esille asioita, jotka olisi hyvä ottaa huomioon esimerkiksi liikunnallisten äidinkieliharjoitemateriaalien suunnittelussa.

10.4 Luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on käytetty kuutta kriteeriä. Kriteerit ovat uskottavuus, todeksi vahvistettavuus, merkityksellisyys, toistuvuus, kyllästeisyys ja siirrettävyys. Uskottavuudella tarkoitetaan totuuden muodostumista tutkijan ja tutkittavan välille. Todeksi vahvistettavuus on tutkimuksessa ilmenneiden tulosten perustuminen aineistoon ja empiriaan eli tutkittavan kokemuksellisuuteen. Merkityksellisyys tarkoittaa tutkittavan ilmiön esiintymistä ja merkitystä kyseessä olevassa tutkimuskontekstissa. Tutkimukselle luotettavuutta antaa toistuvuus eli se, toistuuko ilmiö muuallakin kuin vain tehdyssä tutkimuksessa. Laadullista tutkimusta tehdessä tutkija törmää usein kyllästeisyyden käsitteeseen, mikä tarkoittaa samojen tulosten toistumista ja sitä, ettei uusia tuloksia ilmene. Tällöin tutkija on saanut kaiken olennaisen selville. Siirrettävyydellä tarkoitetaan tulosten siirrettävyyttä toiseen samanlaiseen kontekstiin tulkintojen pysyessä muuttumattomina. (Kajaanin ammattikorkeakoulu n.d.)

Paransimme tutkimuksen luotettavuutta nauhoittamalla haastattelut, jotta pystyimme tekemään mahdollisimman tarkkoja tulkintoja. Litteroinnin avulla pystyimme palaamaan haastatteluihin ja tarkastelemaan alkuperäisiä ilmauksia useaan otteeseen. Haastattelut tulkitsimme mahdollisimman objektiivisesti, antamatta ennako-odotusten tai muiden seikkojen vaikuttaa tulkintaamme.

Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi se, että pystyimme ottamaan kaikki haastateltavat mukaan aineistoomme, mukaan lukien koehaastateltavan. Kaikki haastattelut olivat merkityksellisiä tutkimuksellemme. Aineiston analyysissä ei ilmennyt mitään sellaista tekijää, joka olisi voinut vääristää tuloksia. Harkinnanvaraisella otantamenetelmällä saamamme näytteen määrä oli riittävä, koska laadullisessa tutkimuksessa näytteen määrän ei tarvitse olla suuri. Yhdeksän haastateltavaa riitti saavuttamaan kyllästeisyyden kriteerin, sillä haastatteluiden tuloksissa toistuivat samat asiat ja teemat.

Uskottavuutta työssämme lisäsi se, että teimme haastattelut itse henkilökohtaisesti. Aineiston tulkintaa helpotti se, että olimme itse saaneet nähdä ja kokea haastattelut. Näin saimme hyvän kokonaiskuvan tilanteesta, verrattuna siihen, jos joku ulkopuolinen olisi tehnyt haastattelut ja olisimme joutuneet tekemään tulosten analyysin vain nauhurin ja kysymyslomakkeiden avulla. Haastattelutilanteessa merkityksellisiä olivat muun muassa vallitseva ilmapiiri, eleet ja äänenpainot. Muistikuvat haastattelutilanteista auttoivat myös tulkitsemaan tuloksia syvemmin. Todeksi vahvistettavuutta kuvaa se, että tulokset on tehty vain ja ainoastaan saadun aineiston pohjalta.

Tulosten toistettavuudesta ja siirrettävyydestä emme voi olla varmoja. Toistettavuus on mielestämme aikasidonnainen asia. Oppiaineiden liikunnallistaminen on vasta kehitysvaiheessa, sen kehittyessä tulokset voivat muuttua opettajien tiedon ja kokemuksen lisääntyessä. Kyse on kuitenkin luokanopettajien mielipiteistä ja kokemuksista, jotka tuskin tulevat muuttumaan radikaalisti, varsinkaan negatiiviseen suuntaan. Pohdimme, että jos samanlainen tutkimus toteutettaisiin toisessa kaupungissa, olisi mielenkiintoista nähdä, muuttuisivatko tulokset ja vaikuttaisiko mahdollinen alueella tehty liikunnallistamistyö tuloksiin.

Liikunnanohjaajaopiskelijoina mielenkiintomme taustalla oli positiivinen asennoituminen liikuntaa kohtaan, mikä nosti pinnalle halun saada mahdollisimman positiivisia tuloksia liikunnallistamisesta. Emme kuitenkaan antaneet tämän tausta-ajatuksen vaikuttaa haastattelutilanteisiin, emmekä näin johdatelleet haastateltavia vastaamaan tietyllä tavalla. Tarkoitus oli saada esille luokanopettajien oikeat mielipiteet ja asenteet äidinkielen liikunnallistamisesta eli objektiiviset tulokset. Tulkitsimme aineistoamme objektiivisesti huomioimalla kaikki aineistossa esiin nousevat asiat. Emme antaneet omien näkemystemme tai mielenkiintomme aiheita kohtaan vaikuttaa tulosten tulkintaan. Otimme huomioon tulosten analysoinnissa niin positiiviset asiat kuin negatiivisetkin näkökulmat. Itsellämme ei ollut ennako-odotuksia tulosten suhteen vaan tarkoituksena oli saada vastaukset tutkimustehtäviimme. Laadullisessa tutkimuksessamme näkyi siis sille ominainen hypoteesittomuus.

Opinnäytetyössämme noudatimme kirjoittamis-, tutkimus- ja raportointieettisiä periaatteita ja sääntöjä (Ks. Kajaanin ammattikorkeakoulu n.d). Opinnäytetyömme tekijänoikeudet kuuluvat itsellemme. Kunnioitamme opinnäytetyössämme niiden henkilöiden tekijänoikeuksia, joiden tekstejä olemme käyttäneet ja lainanneet. Merkitsimme siis lähteet ja tekstiin sisältyvät viittaukset oikein ja selkeästi. Haastatteluun tarvittavaa lupaa pyysimme henkilökohtaisesti toimeksiantajakoulun ja verrokkikoulujen rehtoreilta sekä haastateltavilta luokanopettajilta.

Kirjallisessa lupalomakkeessa (LIITE 1) mainitsimme tutkimuksen eettisiä tekijöitä ja sitouduimme itsekin toimimaan eettisten periaatteiden mukaan. Tarvitsimme opettajilta luvan haastattelujen tekemiseen, niiden nauhoittamiseen ja aineiston käyttämiseen opinnäytetyössämme. Opettajat allekirjoittivat tekemämme lupalomakkeen ennen haastattelujen tekemistä. Eettisyyden takaamiseksi, emme maininneet opinnäytetyössämme haastateltavien nimiä tai henkilötietoja. Ei ollut myöskään merkityksellistä tuoda julki verrokkikoulujen nimiä.

Liikunnan ja oppimisen välisestä yhteydestä löytyy paljon lähteitä. Löysimme itse useita eri lähteitä, jotka käsittelevät samoja asioita, mikä tuo luotettavuutta teorialle ja lähteille. Olemme huomioineet myös lähteet, joissa on ilmennyt eriäviä tuloksia liikunnan ja oppimisen yhteydestä.

Suoraan omasta aiheestamme, jossa alkuopetuksen opettajien mielipiteet ja kokemukset olivat keskeisessä osassa, emme löytäneet vastaavia lähteitä. Lähteistä löydetty mielipiteet ja kokemukset sijoittuivat yleensä päiväkotiympäristöön ja toiminnalliseen opettamiseen, jotka olivat lähimpänä omaa aiheitamme. Lähdekritiikissä piti ottaa huomioon, ettemme lähde selvittämään aiheitamme asian vierestä. Olimme tarkkoja aiheemme rajauksen kanssa, mikä näkyy lähdekriftisyytenä.

Käytimme opinnäytetyössämme lähteinä painettuja teoksia enemmän kuin internetlähteitä. Erityisesti internetlähteiden kanssa olemme pyrkineet olemaan tarkkoja lähteen luotettavuuden takia. Nykyään internet on erittäin laaja, mikä mahdollistaa epäluotettavienkin lähteiden olemassaolon. Itse arvostamme painettua kirjallisuutta sen luotettavuuden takia. Kirjallisten lähteiden käyttö tuntui luontevalta ja mielekkäältä toimintatavalta.

10.5 Ammatillinen kehittyminen

Asiantuntijuuden kehittyminen vaatii teoreettista tietämystä, käytännön tuomaa tietotaitoa sekä kykyä ohjata ja kriittisesti arvioida toimintaa. Luotettavan ja laadukkaan teorian etsiminen oli haastava prosessi. Opinnäytetyöprosessin aikana työmme kokonaiskuva selkeni, mikä helpotti tarvittavan teorian löytämistä. Oma teoreettinen tietämyksemme käsittelemästämme teoriasta ja aiheesta kasvoi opinnäytetyömme ansiosta. Käytännön tietoa ja taitoa saimme kaikista opinnäytetyömme tutkimusvaiheista, koska teimme opinnäytetyömme pääasiassa hyvin itsenäisesti. Pystyimme tekemään tasavertaisen työnjaon koko opinnäyte-

työprosessimme ajan. Molemmat osallistuvat jokaiseen prosessin osaan, teorian etsimiseen, haastatteluiden tekemiseen, tulosten analysointiin, sekä kirjoittamisprosessiin.

Itsenäisessä työskentelyssä oli hyviä ja huonoja puolia. Opinnäytetyöprosessimme oli alusta lähtien hyvin vapaa, joten olemme itse ratkaisseet vastaan tulleet ongelmat ja tehneet ratkaisevat päätökset. Tämä kehitti päätöksentekotaitojamme. Prosessin alkuvaiheet olivat haastavia, mutta ongelmien selvittäminen antoi mahdollisuuden omaan kasvuun ja kehitykseen. Itsenäinen työskentely mahdollisti omien ratkaisujen ja päätösten tekemisen tiettyjen raamien sisällä. Mielestämme oli myös hyvä, ettei työtämme ohjattu liian tarkasti, jolloin opinnäytetyöstämme tuli omannäköisemme.

Yhteistyömme onnistui odotettua paremmin. Oletimme, että työprosessia vaikeuttaisivat näkemuserot aiheen rajauksesta ja työskentelytavasta sekä aikataulujen yhtensovittamisesta. Näimme työskentelyn kahdestaan kuitenkin enemmän etuna kuin haittana. Parityö vaati molemmilta aikaa ja resursseja, mutta antoi kummallekin uutta näkökulmaa asioihin. Erityisesti vuorovaikutus- ja viestintätaitomme korostuivat opinnäytetyöprosessimme aikana. Se, että pystyi jatkuvasti kommunikoimaan toisen ihmisen kanssa ja kysymään kysymyksiä välittömästi, auttoi aukaisemaan ongelmia sekä näkemään asioita useammasta näkökulmasta. Tärkeimpänä pidimme sitä, että asioita pystyi pohtimaan yhdessä toisen kanssa ja sanomaan ajatuksia ääneen. Vaikka työskentelimme välillä erikseen, emme silti olleet yksin ison työn kanssa.

Opinnäytetyöprosessissa hyödyimme hyvistä suunnittelu- ja organisointitaidoistamme. Osasimme alusta alkaen suunnitella ajankäytön ja käytännön tehtävät molemmille sopiviksi. Huomasimme, että työskentely oli sujuvinta ja tehokkainta silloin, kun molemmat olivat samassa paikassa samaan aikaan. Osasimme organisoidusti jakaa työtehtäviä ajan ja tilanteen niin vaatiessa. Tämä säästi muiden koulutehtävien aikana aikaa ja resursseja sekä edisti opinnäytetyöprosessin etenemistä.

Hahmottamis- ja visiointikykyämme kehittyi opinnäytetyöprosessimme aikana. Hahmottamiskykyä tarvitsimme aiheen rajauksessa ja näkemällä opinnäytetyömme ajatuksen kokonaisuutena. Lisäksi hahmottamis- ja visiointikykyä vaadittiin omien ajatusten muuntamisessa kirjalliseen tekstimuotoon. Visiomme aiheesta, ajatuksista ja kirjoitetun tekstin muodosta olivat yllättävän samanlaisia, jolloin yhteisen linjan muodostaminen onnistui erittäin helposti ja vaivattomasti. Melko paljon puhuttiin opinnäytetyön ohjauksessa siitä, että omaa tekstiä olisi

hyvä luetuttaa muilla ihmisillä, jottei omalle tekstille tulisi sokeaksi. Suurimmaksi osaksi kirjoitimme tekstiä yhdessä, jolloin tekstiä oli havainnoimassa, muokkaamassa ja lukemassa kaksi ihmistä samaan aikaan. Riski oman tekstin sokeudelle oli melko vähäinen, koska toisen lukiessa toisen kirjoittaman tekstin, pystyttiin tekstiä korjaamaan välittömästi. Edellä mainituilla tavoilla kykenimme ohjaamaan omaa ja toisen tekemistä sekä kriittisesti arvioimaan prosessin aikaista toimintaamme ja opinnäytetyötämme.

Oma kiinnostuksemme on liittynyt opintojemme aikana vahvasti lapsiin, liikuntaan ja kouluun maailmaan. Koemme, että opinnäytetyön tekeminen tuki erikoistumistamme lasten ja nuorten liikuntaan. Mielestämme koulussa lapset, nuoret ja liikunta kohtaavat luontevasti. Erikoistumisemme näkyi tavoitteissamme, jotka kohdistimme tarkoituksella lasten ja nuorten liikuntaan. Asettamiemme tavoitteiden saavuttaminen tuki hyvin omaa erikoistumistamme ja ammatillista kehittymistämme kohti asiantuntijuutta. Tämä kehittyminen vaati paljon omaa pohdiskelua useasta näkökulmasta sekä syvällistä oman opinnäytetyöaiheemme ymmärtämistä.

Ammatillinen kehittyminen näkyy tietojen ja taitojen syvällisenä omaksumisena, joita voimme hyödyntää tulevassa työelämässämme. Tarpeellisina työelämän taitoina, joita olemme oppineet opinnäytetyöprosessin aikana, pidämme yhteistyötaitoja, itsenäistä työskentelyä ja ajankäytön suunnittelua. Yhteistyötaidoissa olemme kehittyneet erityisesti vuorovaikutus- ja viestintätaidoissa. Työelämässä on tärkeää pystyä myös itsenäiseen työskentelyyn, jolloin tulee kyetä itse tekemään päätöksiä sekä arvioimaan työtään kriittisesti.

Haaveenamme on, että tulemme tulevaisuudessa työskentelemään lasten, liikunnan ja kouluun maailman parissa. Uskomme hyötyvämmä opinnäytetyöstämme työelämässä. Työn tietojen ja tulosten varjolla tiedostamme, että liikunnallistamista kannattaa kehittää. Voimme ajatella opinnäytetyömme edistävän liikunnan asemaa yhteiskunnassa, jakamalla tietoaamme tulevissa työyhteisöissämme. Liikunnallistamistiedon lisääntyminen auttaisi mielestämme liikunnallistamaan oppiaineita, ja oppiaineiden liikunnallistaminen olisi mielestämme toimiva keino lisätä lasten koulupäivän aikaista liikunnan määrää.

LÄHTEET

Eloranta, V. 2007. Ydinkeskeinen motorinen oppiminen. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen (toim.) Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 216 - 231.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998 Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hannaford, C. 2003. Oppimisen palapeli: Yksilölliset aivoprofiilit. Suom. T. Salminen. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Hannaford, C. 2001. Viisaat liikkeet - aivojumballa apua oppimiseen. Suom. T. Salminen. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Herajärvi, E. M. 2002. Miten lukijaksi kasvamista voi tukea? Teoksessa M. Inovaara & A. Malmio (toim.) Lukuhaastetta koko elämä. Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja XLVI. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto, 15 - 31.

Hirsjärvi, S. & Hurme H. 2001 Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Järvenpää, E. 2006. Laadullinen tutkimus. Teknillinen korkeakoulu. Viitattu 12.1.2013.
<http://www.cs.tut.fi/~ihtesem/k2007/materiaali/luento4.pdf>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. n.d. Opinnäytetyön eettiset suositukset. Opinnäytetyöpakki. Viitattu 14.1.2013.

<http://www.kajak.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Opinnaytetyoprosessi/SoTeLi/Opinnaytetyoprosessi/Eettiset-suositukset?contentid=fefdc47f-072f-4074-9f36-0ac442a155a7&refreshTree=0>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. n.d. Otantamenetelmä. Opinnäytetyöpakki. Viitattu 19.11.2013.

<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Otantamenetelma>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. n.d. Luokittelu. Opinnäytetyöpakki. Viitattu 21.11.2013.
<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/Luokittelu>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. n.d. Luotettavuus. Opinnäytetyöpakki. Viitattu 13.1.2013.
<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Luotettavuus>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. n.d. Teemoittelu. Opinnäytetyöpakki. Viitattu 21.11.2013.
<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/Teemoittelu>

Kajaanin kaupunki. 2011. Perusopetuksen opetussuunnitelma. Viitattu 13.1.2013.
http://www.kajaani.fi/Tiedostot/G3_tiedostot/Perusopetus/Opetussuunnitelma%202011.pdf

Kalaja, T. & Kalaja, S. 2007. Fyysinen toimintakyky ja sen kehittäminen koululiikunnassa. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen (toim.) Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 232 - 254.

Karvonen, P. 2005. Päiväkotilasten lukuleikit. Lukutaidon ja lukemistietoisuuden kehittyminen interventiotutkimuksessa. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.

Karvonen, P. 2009. Tarinan kertojat. Iloa ja leikkiä kieleen, liikkumiseen ja laskemiseen. Jyväskylä: Erilaisten oppijoiden liitto ry.

Karvonen, P. & Rikkola, L. 2006. Lukuleikkitaikoja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kibbe, D., Hackett, J., Hurley, M., McFarland, A., Godburn Schubert, K., Schultz, A. & Harris, S. 2011. Ten years TAKE 10!: Integrating physical activity with academic concepts in elementary school classrooms. *Preventive Medicine* 52, 43 - 50.

Kokljuschkin, M. 1997. Esiopetusta liikunnan keinoin. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. *Hoitotiede* Vol. 11, no 1/-99, 3 - 11.

Kyröläinen, K. 1999. Oppimaan oppiminen kielen ja kommunikaation opiskelussa. Teoksessa K. Laine & J. Tähtinen (toim.) Oppimisen ohjaaminen esi- ja alkuopetuksessa. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos ja Turun opettajankoulutuslaitos, 173 - 218.

Kyyrä, A-M. 2012. Ensimmäistä luokkaa! Uuden alun kynnyksellä. Teoksessa T. Murtorinne & M. Mäki-Paavola (toim.) Tämä toimii! Äidinkielen opettajainliiton vuosikirja 2012. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto, 111 - 117.

Laakso, L., Nupponen, H. & Telama, R. 2007. Kouluikäisten liikunta-aktiivisuus. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen (toim.) Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 42 - 63.

Lasten ja nuorten liikunnan asiantuntijaryhmä. 2008. Käsitteiden määrittelyä. Teoksessa T. Tammelin & J. Karvinen (toim.) Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7 - 18 -vuotiaille. Opetusministeriö & Nuori Suomi ry, 16 - 31. Viitattu 21.9.2013.

[http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuosituskirja\(kevyt\)_08.pdf](http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuosituskirja(kevyt)_08.pdf)

Liikuntasuositusryhmä. 2008. Osa I – Suositukset. Teoksessa T. Tammelin & J. Karvinen (toim.) Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7 - 18 -vuotiaille. Opetusministeriö & Nuori Suomi ry, 16 - 31. Viitattu 21.9.2013.

[http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuosituskirja\(kevyt\)_08.pdf](http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuosituskirja(kevyt)_08.pdf)

Lautela, R. 2011. Kuusi kuvaa. Teoksessa T. Jantunen & R. Lautela (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Latvia: Tammi, 36 - 53

Luukka, M-R. 2004. Tekstejä, luovuutta ja prosesseja. - Näkökulmia kirjoittamiseen ja opetukseen. Teoksessa M-R. Luukka & P. Jääskeläinen (toim.) Hiiden hirveä hiihtämässä: hirveä(n) ihana kirjoittamisen opetus. Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja XLVIII. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto, 9 - 22.

Markkula, M. 2010. Kokemuksia kieliopin opettamisesta toiminnallisesti. Teoksessa K. Sarmavuori, S-L. Rauramo & A. Koponen (toim.) Äidinkielen opetustiede. Toiminnallinen kielioppi. Aikakausikirja 39/10. Helsinki: Yliopistopaino, 21 - 25. Viitattu 3.10.2013.

http://files.kotisivukone.com/aidinkielenopetustieteenseurary.kotisivukone.com/aikakausikirja_39_2010.pdf#page=11&zoom=auto,88,546

Nuori Suomi. 2007. Opettajien liikuntakoulutus. Opettajille. Helsinki: Nuori Suomi ry. Viitattu 13.1.2013. <http://www.nuorisuomi.fi/opettajille>

Nurmilaakso, M. 2006. Lukemisen alkeita päiväkodissa: Lastentarhanopettaja ja alkava kuu-sivuotias lukija. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 12.1.2013. http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf

Piispanen, M. 2008. Hyvä oppimisympäristö ja yhteinen perusopetus. Teoksessa P. Johanson & K. Tantu (toim.) Kestäviä ratkaisuja kouluun - Kokemuksia yhtenäisestä perusopetuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus, 41 - 60.

Pulli, E. 2001. Opi liikkuen, liiku leikkien. Liikuntaa esiopetukseen. Helsinki: Kustannusosa-
keyhtiö Tammi.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. E-kirja. Jyväskylä: Vastapaino.

Sarmavuori, K. 2003. Alkuaskeleet äidinkielen ja kirjallisuuteen. Helsinki: Äidinkielen Ope-
tustieteen Seura ry.

Sarmavuori, K. 2010. Esipuhe. Teoksessa K. Sarmavuori, S-L. Rauramo & A. Koponen (toim.) Äidinkielen opetustiede. Toiminnallinen kielioppi. Aikakausikirja 39/10. Helsinki: Yliopistopaino. 6 - 8. Viitattu 3.10.2013. http://files.kotisivukone.com/aidinkielenopetustieteenseurary.kotisivukone.com/aikakausikirja_39_2010.pdf#page=11&zoom=auto,88,546

Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turku: Turun yliopiston täydennys-
koulutuskeskus.

Syväoja, H., Kantomaa, M., Laine, K., Jaakkola, T., Pyhältö, K. & Tammelin T. 2012 Liikun-
ta ja oppiminen. Tilannekatsaus – Lokakuu 2012. Muistiot 2012:5 Opetushallitus. Viitattu 22.9.2013. http://www.oph.fi/download/144729_Liikunta_ja_oppiminen_2.pdf

Sääkslahti, A. 2008. Motorinen kehitys. Teoksessa T. Tammelin & J. Karvinen (toim.) Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7 - 18 -vuotiaalle. Opetusministeriö & Nuori Suomi ry, 61 - 64. Viitattu 21.9.2013.

[http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuosituskirja\(kevyt\)_08.pdf](http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/Koulu_PDF/080129Liikuntasuosituskirja(kevyt)_08.pdf)

Taloustutkimus Oy. 2013. Kvalitatiivinen tutkimus. Tiedonkeruuratkaisut ja monitilajaattimukset. Viitattu 12.1.2013.

http://www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/tiedonkeruuratkaisut_ja_monitila/kvalitatiivinen_tutkimus/

Tilastokeskus. n.d. Haastattelutavat. Virsta – Virtual statistics. Viitattu 13.1.2013.

<http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/>

LIITTEET

LIITE 1: Lupalomake

LIITE 2: Kohderyhmän haastattelulomake

LIITE 3: Verrokkiryhmän haastattelulomake

LIITE 4: Kohderyhmän aineiston teemoittelu

LIITE 5: Verrokkiryhmän aineiston teemoittelu

LUPA ÄIDINKIELEN LIKUNNALLISTAMIS-HAASTATTELUUN

Hyvä Pietari Brahen koulun opettaja,

Olemme Kajaanin Ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden liikunnanohjaajaopiskelijoita. Teemme opinnäytetyön aiheesta liikunnan hyödyntäminen äidinkielen opetuksessa. Tarkoituksenamme on kartoittaa 1. ja 2. -luokanopettajien asenteita, kokemuksia ja mielipiteitä äidinkielen liikunnallistamisesta. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa, miten Pietari Brahen koulussa tehty työ ja toiminta äidinkielen liikunnallistamisen saralta näkyvät luokanopettajien asenteissa ja mielipiteissä, sekä mitkä ovat oppiaineiden liikunnallistamisen mahdollisuudet tulevaisuudessa.

Tietoja käytetään opinnäytetyöhömmme. Tarkoituksenamme on kerätä tietoa henkilökohtaisella haastattelulla. Haastattelu nauhoitetaan mahdollista myöhempää tarkastelua varten. Tulokset analysoidaan ja raportoidaan toimeksiantajalle, Pietari Brahen koulun Lehtikankaan yksikölle. Osallistuminen on ehdottoman luottamuksellista. Sitoudumme siihen, ettei henkilöllisyytenne paljastu missään tutkimuksen vaiheessa. Aineisto säilytetään luottamuksellisesti ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Tutkimukseen osallistumisesta ei myöskään aiheudu teille kustannuksia.

Pyydämme teitä täyttämään lomakkeen alaosassa olevan luvan tietojen keräämiseen haastattelulomakkeen avulla.

Ystävällisin terveisin Laura Poikonen ja Rita Raatikainen

Nimi: _____

Annan luvan kyselyn tekemiseen ja tietojen käyttämiseen opinnäytetyössä.

Kyllä Ei

Aika ja paikka

Allekirjoitus

_____

_____

LUPA ÄIDINKIELEN LIKUNNALLISTAMIS-HAASTATTELUUN

Hyvä opettaja,

Olemme Kajaanin Ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden liikunnanohjaajaopiskelijoita. Teemme opinnäytetyön aiheesta liikunnan hyödyntäminen äidinkielen opetuksessa. Tarkoituksenamme on kartoittaa 1. ja 2. -luokanopettajien asenteita, kokemuksia ja mielipiteitä äidinkielen liikunnallistamisesta. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa, miten aiempi toiminta äidinkielen liikunnallistamisen saralta näkyy luokanopettajien asenteissa ja mielipiteissä, sekä mitkä ovat oppiaineiden liikunnallistamisen mahdollisuudet tulevaisuudessa.

Tietoja käytetään opinnäytetyöhömmme. Tarkoituksenamme on kerätä tietoa henkilökohtaisella haastattelulla. Haastattelu nauhoitetaan mahdollista myöhempää tarkastelua varten. Tulokset analysoidaan ja raportoidaan toimeksiantajalle, Pietari Brahen koulun Lehtikankaan yksikölle. Osallistuminen on ehdottoman luottamuksellista. Sitoudumme siihen, ettei henkilöllisyytenne paljastu missään tutkimuksen tai raportoinnin vaiheessa. Aineisto säilytetään luottamuksellisesti ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Tutkimukseen osallistumisesta ei myöskään aiheudu teille kustannuksia.

Pyydämme teitä täyttämään lomakkeen alaosassa olevan luvan tietojen keräämiseen haastattelulomakkeen avulla.

Ystävällisin terveisin Laura Poikonen ja Rita Raatikainen

Nimi: _____

Annan luvan kyselyn tekemiseen ja tietojen käyttämiseen opinnäytetyössä.

Kyllä Ei

Aika ja paikka

Allekirjoitus

_____

_____

ÄIDINKIELEN LIKUNNALLISTAMINEN

Haastattelulomake 1. ja 2. – luokanopettajille ja kouluavustajille

Sukupuoli: Nainen Mies

Ikä:

Koulutustausta, tutkinnot (onko koulutusta oppiaineiden liikunnallistamiseen?):

1. Oletko aikaisemmin hyödyntänyt liikuntaa äidinkielen opetuksessa ennen koulullanne pidettyä äidinkielen ja matematiikan liikunnallistamis –jaksoa?
2. Jos olet, niin miten ja kuinka usein? (Onko harjoitteita toteutettu yhteistyössä eri tahojen tai muiden opettajien kanssa? Missä oppimisympäristöissä?)
3. Jos et, niin miksi? (Onko syynä ollut mm. tieto, aika, tila, muut resurssit yms.? Käyttäsitkö liikuntaa opetuksessa, jos tarjolla olisi valmiita materiaaleja ja tuntisuunnitelmia?)
4. Kuinka koet / mitä mieltä olet luokallesi pidetyistä äidinkieli-liikunta –harjoitteista?

5. Muuttivatko äidinkieli-liikunta -harjoitteet mielipidettäsi äidinkielen liikunnallistamista kohtaan?

Miten?

6. Kuinka koet äidinkielen opetuksen käyttäen liikuntaa apuvälineenä?

7. Aiotko tulevaisuudessa hyödyntää liikuntaa äidinkielen opetuksessa (ja missä oppimisympäristössä)?

Miksi?

8. Voisiko liikunnalla olla tulevaisuutta yhtenä keinona opettaa äidinkieltä (yleisesti)?

ÄIDINKIELEN LIIKUNNALLISTAMINEN (verrokkiryhmä)

Haastattelulomake 1. ja 2. – luokanopettajille ja kouluavustajille

Sukupuoli: Nainen Mies

Ikä:

Koulutustausta, tutkinnot:

1. Oletko aikaisemmin hyödyntänyt liikuntaa äidinkielen opetuksessa?
2. Jos olet, niin miten ja kuinka usein? (Onko harjoitteita toteutettu yhteistyössä eri tahojen tai muiden opettajien kanssa? Missä oppimisympäristöissä?)
3. Jos et, niin miksi? (Onko syynä ollut mm. tieto, aika, tila, muut resurssit yms.? Käyttäsitkö liikuntaa opetuksessa, jos tarjolla olisi valmiita materiaaleja ja tuntisuunnitelmia?)
4. Voisiko äidinkielen oppimista mielestäsi edistää liikunnan avulla?

Haastattelujen pohjalta laadittu analyysitaulukko – Kohderyhmän teemoittelu

Analyysin eteneminen			
Haastattelun teemat /kysymykset	Ryhmittely	Kategoria	Pääteema
Koulutustausta	Luokanopettaja Kasvatustieteen maisteri Erityisopettaja Erityisopettajan opinnot Kasvatustieteen tohtori Lastentarhanopettaja Erikoistunut liikuntaan Kehitysvammaistenohjaajatutkinto	- Opettaja - Opinnot - Tutkinnot	Ammatti
Koulutusta oppiaineiden liikunnallistamisesta	Ei ole. Ei erillistä koulutusta. Hieman liikunnan kautta opettamista.		Koulutus
1. Oletko aikaisemmin hyödyntänyt liikuntaa äidinkielen opetuksessa ennen koulullanne pidettyä äidinkielen ja matematiikan liikunnallistamisjaksoa?	On hyödyntänyt. Jonkun verran / vähän. Ei varsinaisesti Automaattisesti tiedostamatta	- Suunnittelematta - kyllä - vähän / ei	Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta
2. Jos olet, niin miten ja kuinka usein?	Miten: pelien avulla kirjainlaatoilla hyppien numerolaatoilla hyppien hyppien numeroita yksittäinen juttu liikunnan kautta alkujuttu motivointijuttu Usein?: melkein joka tunti tapauksesta riippuen tilanteesta riippuen äikässä yksittäisiä kertoja epäsäännöllisesti Missä: äänne-kirjain vastaavuus matikassa lukukäsite, kertotaulu yllissä liikunnan kautta kerhotoiminta	- matematiikassa - hyppien - yksittäisiä kertoja	Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta
Onko harjoitteita toteutettu yhteistyössä eri tahojen tai muiden opettajien kanssa?	Pitäisi tehdä yhteistyötä opettajien kanssa. On olemassa yhteistyötä (myös liikunnassa) Ei äidinkieleen liittyen On toteutettu yhteistyössä yksin	- on yleistä yhteistyötä - ei äidinkieleen liittyen	Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta
Missä oppimisympäristössä?	Luokassa	Oppimisympäristö	Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet

<p>3. Jos et, niin miksi? Onko syynä ollut mm. tieto, aika, tila, muut resurssit yms.?</p>	<p>Työläs toteuttaa vaatii ajatustyötä viitseliäisyys rajoittunut oppiainekohtainen aika aika (on ja ei) On tietoa (materiaali) Isot ryhmät Rajoitetut tilat liikuntasali ei ole vapaa vieras tapa opettaa, ei koko ajan läsnä → unohtaa käyttää ei tule käytettyä pitää saada automaattisemmaksi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tila - Aika - Ryhmäkoko - Työlästekoinen - Vieras työtapa - Rajoittavat tekijät - Mahdollistavat tekijät 	<p>Liikunta osana äidinkielen opetusta</p>
<p>Käyttäisitkö liikuntaa opetuksessa, jos tarjolla olisi valmiita materiaaleja ja tuntisuunnitelmia?</p>	<p>Luultavasti voi tehdä itekin Totta kai Ei tarvitaan inspiraatiota</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kyllä - Ei - Ehkä Mielenkiinto, kiinnostus 	<p>Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet</p>
<p>4. Kuinka koet / mitä mieltä olet luokkalesi pidetyistä äidinkieli-liikunta -harjoitteista?</p>	<p>Harjoitteet onnistuivat (tosi) hyvin toimivuus soveltuvuus sopivuus oppilaille monien asioiden yhdistäminen hyvät aiheet/sisällöt mukava toteutus Opettajat jopa yllättyivät harjoitteiden onnistumisesta ja sisällöstä. ei liian työläitä materiaaleja, mikä oli hyvä positiivinen kokemus yksinkertaisia harjoitteita, joita ei itse ollut tullut edes ajatelleeksi Ryhmäkuri Riskinä, toteutuuko opillinen puoli / äidinkielen tavoitteet yhdellä luokalla oli vain matemaattikaliiikuntaharjoitteita.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - positiiviset mielipiteet - kriittisyys - hyvät harjoitteet 	<p>Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta</p>
<p>5. Muuttivatko äidinkieli-liikunta -harjoitteet mielipidettäsi äidinkielen liikunnallistamista kohtaan? Miten?</p>	<p>Positiivisemmaksi, ei ainakaan negatiiviseen suuntaan kyllä muutti työläät harjoitteet / opettaja yksin isossa ryhmässä (kriittisyys) opetuksen laaja sisältö mikä pitää ottaa huomioon Opetusta toiminnallisemmaksi toiminnallisuus liikunnan muodossa kokonaisvaltainen opetus mielekkyyttä oppilaille tukea tarvitseville oppilaille ”mitä kaikkea liikunnallistaminen voi olla” Muistutus Asenne ei muuttunut</p>	<ul style="list-style-type: none"> - mielipiteet positiivisia aihetta kohtaan - kriittisyys - toiminnallinen opetus - harjoitteiden tuomat vaikutukset ja mielipiteet 	<p>Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta</p>

<p>6. Kuinka koet äidinkielen opetuksen käyttäen liikuntaa apuvälineenä?</p>	<p>Erittäin mielekkäänä ilman muuta kertaavana Toimii kertaavana ei pelkästään / perinteinen opetus tukee kertaavana ja kokoavana tunnin lomassa muistitukena ja virittäytymisenä innostaa lasta varmistus asian ymmärtämisestä ja oppimisesta vahvistettiin ehkä oppimista Opettajalla ei ole tällä hetkellä tatsia hommaan. Kaikki opettajat eivät aina jaksa ryhtyä hommaan. oppilaiden keskittymisen herpaantuminen salissa liikunnan parissa. ongelmana iso luokka opettaja on yksin työläs toteuttaa yksin samojen materiaalien käyttäminen uudestaan yhteistyö → sujuu helpommin</p>	<p>Positiiviset: - keino kerrata opittu asia</p> <p>Negatiiviset: - avun puute - keskittyminen - viitseliäisyys</p> <p>Kehitysidea: - ideoiden ja materiaalien jakaminen - yhteistyö</p>	<p>Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta</p> <p>Liikunta osana äidinkielen opetusta</p>
<p>7. Aiotko tulevaisuudessa hyödyntää liikuntaa äidinkielen opetuksessa? (Miksi?)</p>	<p>Kyllä toiminnallisempi opetus mielekkäys oppilaille opettaja kokee käyttämisen erittäin mielekkäänä opettaja koki harjoitteet hyvinä ja toimivina eritasoisillekin oppilaille opettaja on käyttänyt liikuntaa äidinkielessä ennenkin, joten aikoo jatkaa toimintaa ainakin yksittäisiä juttuja kyllä, pienempien kanssa kyllä yritän (epävarma) ongelmana tasoerot opettaja ei koe omakseen. tietää että pitäisi käyttää, mutta todennäköisesti ei tule itse käyttämään opettajalla on halu pitää hommat tiukasti ja selkeästi käsissään, joten ehkä pelkona on hallinnan horjuminen hänen pitää ensin oppia asia itse ennen kuin voi toteuttaa sitä käytännössä → ajatusmaailma → tuntikäytäntö</p>	<p>- Ehdottomasti kyllä - Osittain kyllä, yksittäiset jutut - kyllä, jos.. löytyisi inspiraatio / tatsi</p>	<p>Liikunta osana äidinkielen opetusta</p>
<p>Missä oppimisympäristössä?</p>	<p>Luokassa Sali (usein ei pääse) Ulkona Aikasidonaisuus (otetaan sopivalla hetkellä, ajalla) Luokkaan pystyy soveltamaan joitakin juttuja, se on enemmän toiminnallista kuin liikunnallista.</p>	<p>Erilaiset tilat</p>	<p>Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet</p>

<p>8. Voisiko liikunnalla olla tulevaisuutta yhtenä keinona opettaa äidinkieltä (yleisesti)?</p>	<p>Kyllä Kyllä varmaankin pitäisi tuoda lisänä opetukseen Mahdollisuuksia on paljon Opetuksen kokonaisvaltaistuminen Koulupäivän eheyttäminen olisi yleisempi ja käytettäisiin enemmän Rippuu opettajien innostuksesta opettajien koulutukset ja valmiit materiaalit opettajan täytyy olla itse innostunut liikunnasta Työläs vaatii extratyötä jos ei ole kiinnostusta Liikunnan ja äidinkielen omat sisällöt! Toiminnallistamisen ja liikunnallistamisen ero! harjoitteet pitää saada luokkaan</p>	<p>- Kyllä - Positiiviset seikat - Negatiiviset seikat Ei pakollinen toimintatapa</p>	<p>Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet Liikunta osana äidinkielen opetusta</p>
<p>9. Oletko havainnut liikunnan käyttämisen äidinkielen opetuksessa edistävän lasten äidinkielen oppimista? Miten?</p>	<p>Rippuu oppilaasta, osa hyöttyy osa ei. Luokittelu jää paremmin mieleen liikkumalla kuin kirjoittamalla. Liikkumalla osalle lapsista tarttuu paremmin mieleen. Ei tarvitse olla kummoinen idea. Tuo motivaatiota, intoa uutta/uudenlaista Edistää opittua asiaa kertaamalla Toistojen määrä Rajallisesti / ei osaa sanoa ilman testitukimuksia edistääkö oppimista. Opettaja ei tiedä/ei osaa sanoa auttaako liikkuminen oivaltamiseen vai onko liikkuen oppiminen vain mukavampaa..</p>	<p>- Eritasoiset sekä erilaiset oppijat - Kriittisyys - Motivaattori</p>	<p>Liikunta äidinkielen oppimisen edistäjänä</p>
<p>10. Miten koet ajatuksen eri oppiaineiden (muiden kuin äidinkieli) liikunnallistamisesta? Missä aineissa liikuntaa voisi käyttää apuvälineenä?</p>	<p>Periaatteessa kaikessa. Kuvaamataito (hieman hankala) Matematiikka (erittäin hyvä) Vieraat kielet, englanti Ylli (luontoretkien muodossa) Uskonto Musiikki (tosi hyvä) Tavoitteet! Opettajan oma innostuneisuus on kaiken pohja. Muuten voi tuntua työläältä ja vieraalta.</p>	<p>- Useat oppiaineet - Tavoitteet huomioitava. - Opettajan innostuneisuus</p>	<p>Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet</p>

11. Muuta sanottavaa?	<p>Opettajilla mielessä äidinkieli- liikunta -harjoitteet. Ne oli hyviä ja hyödyllisiä. Harjoitteet on tervetulleita. Asioiden kertaaminen Toimintatapa Riippuu opetettavasta asiasta Opettajalla mielenkiintoa → on aiheen kannalla. Tärkeää lasten välinen sosiaali- suus ja vuorovaikutus.</p>	<p>-Harjoitteet - Asioiden ker- taus (toiminta- tapa)</p>	<p>Kokemuksia äidinkie- len liikunnallistami- sesta Liikunta osana äidin- kielen opetusta</p>
-----------------------	---	---	--

Haastattelujen pohjalta laadittu analyysitaulukko – Verrokkiryhmän teemoittelu

Analyysin eteneminen			
Haastattelun teema /kysymykset	Ryhmittely	Kategoria	Pääteema
Koulutustausta	Kasvatustieteen maisteri Luokanopettaja Erityisopettajantutkinto Lastentarhan opettaja Terveystiedonaineenopettaja Erikoistunut tietotekniikkaan, englantiin ja varhaiskasvatukseen Sairaanhoitajatutkinto amk	- opettaja - tutkinnot - aineopettaja - erikoistumiset	Ammatti
1. Oletko aikaisemmin hyödyntänyt liikuntaa äidinkielen opetuksessa?	Välillä/vähän/joskus On käyttänyt integroidusti tiedostamatta, suunnitelmatta	- On käytetty aikaisemmin - Opettajat ovat tietoisia äidinkielen liikunnallistamisesta	Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta
2. Jos olet, niin miten ja kuinka usein?	Usein: Joskus, välillä kokeilumielessä Missä: aiheeseen sopien lukemaan opettamisessa tavut, äänteet, kirjaimet, runot ja lorut, sanat, pisteet, kysymysmerkit, lauseet, mielialojen mukaan satujumppa, draamat sanojen luokittelu (ampumispeli) Miten: tavuttain hyppelyä äänteet tavuiksi hyppelyä kirjainruutuhyppely kirjainten, äänteiden, runojen ja lorujen opettelu hyppelyllä piirissä opettelu kirjaimen muodostus keholla leikit, pelit viesti.. liikkuminen kirjallisten tai suullisten ohjeiden mukaan	HUOM! (edellisetkin) - vähemmän käyttäjät - enemmän käyttäjät - hyppelyjen avulla - kirjainten muodostus keholla - ohjeiden mukaan Äidinkieli: puhutun ja kuullunymmärtäminen, puhuminen, lukeminen ja kirjoittaminen	Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta
Minkä koet haastavaksi äidinkielen liikunnallistamisessa?	Lasten keskittymiskyky herpaantuu Oppimisen arviointi Kunnollinen tunnin suunnittelu Tavoite Iso ryhmäkoko Oppilaiden taitotasot Maahanmuuttajat	- Suunnittelun tärkeys huomioiden jokainen oppilas	Liikunta osana äidinkielen opetusta

Onko harjoitteita toteutettu yhteistyössä eri tahojen tai muiden opettajien kanssa?	Aiheita on nostettu esille 0-2 luokkien opettajien kesken. Pitäisi pohtia enemmän liikunnan liittämistä arkeen ja eri oppiaineisiin. On toteutettu. Välillä / ei paljon On pohdittu koulupäivän liikunnallistamista	- Pohtiminen - Toteuttaminen - Yhteistyö	Kokemuksia äidinkielen liikunnallistamisesta
Missä oppimisympäristössä?	Luokka Liikuntasali Ulkona	- Tilat	Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet
3. Jos et, niin miksi? Onko syynä ollut mm. tieto, aika, tila, muut resurssit yms.?	Tila ja paikka Aika Alkuopetus on yksi kokonaisuus, aiheet käydään aihepuureittain. Kokonaisvaltaisuus.	- Tila - Aika (katso haasteekysymys)	Liikunta osana äidinkielen opetusta
Käyttäisitkö liikuntaa opetuksessa, jos tarjolla olisi valmiita materiaaleja ja tunti-suunnitelmia?	Ehdottomasti kyllä. käyttäisi enemmän sopivien harjoitteiden valinta kohdetyhmälle On aiempaa materiaalia Voi keksiä itse Ei tarvitsisi keksiä itse	- Tietoisuus / epä-tietoisuus materiaalien olemassa olosta - materiaalin tärkeys	Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet
4. Voisiko äidinkielen oppimista mielestäsi edistää liikunnan avulla?	(Ehdottomasti) kyllä. Osittain, ei pelkästään lisänä/tukena äidinkielen opetuksessa Motivaatio mieleen painuminen (adjektiivit) kehon käyttäminen rytmillisesti Taitojen yhdistäminen (hyp-piminen ja kirjainten luettelu) Kokemukset kuullun ja ymmärtämisen ongelmien linkittyminen äikässä ja liikassa	- Kokemukset - käytännön kautta - äikän ja liikunnan yhteys	Liikunta äidinkielen oppimisen edistäjänä
5. Voisiko liikunnalla olla tulevaisuutta yhtenä keinona opettaa äidinkieltä (yleisesti)?	Kyllä ei pelkästään tukena ja kertauksena vahvistaa aiemmin opittua Itse pitää tietää mitä tekee Vinkit/materiaali Pitää muistaa oppiaineen tavoite Ei sekoiteta liikuntatuntia ja äidinkielen tuntia Lukemaan opettaminen, tavutukset, rytmytykset ja rii-mitykset	- Kyllä osana opetusta	Liikunta osana äidinkielen opetusta

	liike auttaa muistamaan yksinkertaisuus		
Voisitko sitä itse tulevaisuudessa hyödyntää?	Kyllä ainakin saman verran kun aiemmin Luokassa Pieni ryhmä kaivataan vinkkejä ja materiaaleja ja koulutusta/kurssi aiheesta → mahdollinen lisä innostus	- Tulevat hyödyntämään - Kaivataan apuja/lisäpotkua	Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet
Missä oppimisympäristössä?	Luokka harjoitteet pitäisi saada luokkaan pieniä liikkumista (E-kirjaimen muodostus paikallaan) Liikuntasaliin ei pääse Puolikas /pieni ryhmä		Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet
6. Miten koet ajatuksen eri oppiaineiden (muiden kuin äidinkieli) liikunnallistamisesta? Missä aineissa liikuntaa voisi käyttää apuvälineenä?	Periaatteessa kaikessa. Olisi tärkeää kaikissa aineissa (paljon istumista tunneilla) Osa-alueena eri oppiaineissa Luonnontiede /ylli Matematiikka Musiikki/musiikkiliikunta Kielet Kuvaamataito (lähtee liikunnasta liikkeelle)	- Useat oppiaineet - Mielekästä jos voisi välillä käyttää	Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet
7. Muuta sanottavaa?	Opettaja huomasi liikuttavansa 1. luokan oppilaita luonnostaan tuntien lomassa. Työtapa, joka toimii pienten lasten kanssa. Alkuopetusikäiset ovat liikkuvassa iässä. Lapsille mielekäs tapa oppia. Äidinkieli on muutakin kuin vaan lukemista ja kirjoittamista. Vinkkipaketin tärkeys Opettajien kiinnostus aiheeseen.	- Pienet lapset ovat liikkuvia - Mielenkiinto aiheeseen	Liikunta äidinkielen oppimisen edistäjänä Materiaalit, oppimisympäristö ja muut oppiaineet Liikunta osana äidinkielen opetusta